

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ
СРБОБРАН ЗА ПЕРИОД 2024 – 2026. ГОДИНЕ

Србобран, Јун 2024.

САДРЖАЈ

1. УВОД	45
1.2 САДРЖАЈ И СТРУКТУРА ПРОГРАМА	46
1.2 МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ПРОГРАМА	47
1.3 НАДЛЕЖНОСТ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	49
2. ВИЗИЈА	51
3. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	51
3.1 ИСТОРИЈАТ	51
3.2 АДМИНИСТРАТИВНИ И ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ	52
3.3 ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И КЛИМА	53
3.4 ДЕМОГРАФИЈА	54
3.5 САОБРАЋАЈ И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	55
3.6 ПРИВРЕДА	55
3.7 ЖИВОТНА СРЕДИНА	57
3.8 КУЛТУРА, ОБРАЗОВАЊЕ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	59
3.9 ПОЉОПРИВРЕДА И ТУРИЗАМ	60
3.10 ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И КАПАЦИТЕТИ ЗА УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	62
4. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ - СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА	64
4.1 ВОДНИ РЕСУРСИ	64
4.2 ПРИРОДА И БИОДИВЕРЗИТЕТ	68
4.3 ЗЕМЉИШТЕ	69
4.4 ЈАВНЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ	71
4.5 ВАЗДУХ	71
4.6 ОТПАД	74
4.7 БУКА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ	78
4.8 ЕЛЕКТРОМАГНЕТСКО (НЕЈОНИЗУЈУЋЕ) ЗРАЧЕЊЕ	78
5. SWOT АНАЛИЗА	80
6. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ	82
7. АКЦИОНИ ПЛАН	86
8. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ПЛАН ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА	91
8.1 МАТЕРИЈАЛНИ РЕСУРСИ КОЈИМА РАСПОЛАЖЕ ОПШТИНА СРБОБРАН	91

8.2 ЛЉУДСКИ РЕСУРСИ У ОПШТИНСКОЈ УПРАВИ ОПШТИНЕ СРБОБРАН	92
8.3 СПРОВОЂЕЊЕ АДМИНИСТРАТИВНИХ ПОСТУПАКА У ОПШТИНСКОЈ УПРАВИ ОПШТИНЕ СРБОБРАН	96
8.4 ЕФИКАСНОСТ ПОСТОЈЕЋЕ ОРГАНИЗАЦИОНЕ СТРУКТУРЕ ИНСТИТУЦИЈЕ И ЕФИКАСНОСТ КОЈОМ ИНСТИТУЦИЈА СПРОВОДИ СВОЈЕ НАДЛЕЖНОСТИ ..	97
8.5 ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА И РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА	98
8.6 ФИНАНСИРАЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА И РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА	98
ЛИТЕРАТУРА.....	99

1. УВОД

Статут општине Србобран¹ прописује надлежности утврђене Уставом и законом (члан 15.). Општина, преко својих органа, у складу са Уставом и законом стара се о заштити животне средине, заштити од елементарних и других непогода, заштити културних добара од значаја за Општину (став 8.).

Чланом 68. Закон о заштити животне средине прописано је да јединица локалне самоуправе доноси Програм заштите животне средине на својој територији, у складу са Националним програмом заштите животне средине и својим интересима и специфичностима.²

Законом о заштити животне средине предвиђено је да је локална самоуправа један од основних субјеката заштите животне средине у смислу да јединица локалне самоуправе доноси планове и програме заштите животне средине на својој територији, као и управљања природним ресурсима и добрима у складу са стратешким документима – просторним плановима и Националним програмом и плановима.

У складу са чланом 14. Закона о планском систему Републике Србије³, програмјесте документ јавне политике, ужег обухвата од стратегије који, по правилу, разрађује посебан циљ стратегије или неког другог планског документа у складу са којим се доноси (План развоја, Програм Владе, план развоја локалне власти, концепт политике). Програм представља групу независних али тесно повезаних мера и/или сродних (компатибилних) пројеката, којима се управља и координира како би се остварили циљеви који се не могу остварити управљањем сваким од елемената програма појединачно, односно независно. Програм се усваја по правилу за период до три године, а остваривање циљева програма планира се и прати посредством акционог плана за спровођење програма. Ако се програмом разрађују активности које се спроводе у оквиру предвиђених мера, уз такав програм се по правилу не усваја акциони план, као посебан документ. Програм престаје да се примењује истеком времена за које је усвојено или доношењем одлуке о престанку његове примене.

Јединица локалне самоуправе доноси програм заштите животне средине на својој територији, односно локалне акционе и санационе планове, у складу са Националним програмом и плановима и својим интересима и специфичностима.⁴

Приликом израде програма морају се имати у виду све надлежности које јединице локалне самоуправе имају у заштити животне средине, захтеви и смернице релевантних стратегија, програма и планова на националном нивоу, како у области животне средине тако и оних који су у надлежности других ресора, али се индиректно односе на ову област, као и проблеми животне средине који нису у директној надлежности локалних

¹Званична презентација општине Србобран, <https://www.srbobran.rs/euprava/dokumenti/planovi-projekti/803-2019-statut-opstine-srbobran-1>

²Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018 и 95/2018 - др. закон)

³Закон о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", бр. 30/2018)

⁴Национални програм заштите животне средине за период од 2009–2019. године („Сл. гласник РС“, број 12/10)

самоуправа. При томе, локални програми заштите животне средине требало би да буду реални и изводљиви.

Програм заштите животне средине општине Србобран израђује се као документ јавне политике у области заштите, очувања и унапређења животне средине, у својству институционалног капацитета локалне самоуправе за интегрално управљање животном средином у циљу подизања квалитета живота локалног становништва.

Његова основна намена јесте свеобухватно сагледавање тренутног стања у свим појединачним областима животне средине на подручју општине Србобран, утврђивање трендова кретања у њима и свих притисака који утичу на параметре њиховог квалитета, утврђивање могућности остварења приоритетних циљева у погледу унапређења дефинисаног стања и даље заштите животне средине, као и усаглашавање дефинисаних активности са Националним програмом заштите животне средине, Стратегијом одрживог развоја Републике Србијеи свим другим стратешким и планским документима вишег реда и другим секторским политикама. Циљ израде Програма заштите животне средине јесте јасно усмеравање задатака, мера, активности које је неопходно извршити у циљу достизања зацртаних циљева у свакој од области животне средине.

Израда програма заштите животне средине општине Србобран за период 2024-2026. године наредни је корак након усвајања Плана развоја општине Србобран за период 2020-2030. године и Средњорочног плана општине Србобран за период 2023-2025. године. Стручна подршка и консултантске услуге при изради документа пружене су од стране Универзитета Едуконс, а на основу Уговора о јавној набавци услуга избора консултанта за израду планске документације број 141-404-303/2023-04 од 31.10.2023. године, закљученог 06.11.2023. године у Новом Саду између Покрајинског секретаријата за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу, АП Војводине и Универзитета Едуконс у Сремској Каменици (редни број ЈН 0004/2023).

1.2 САДРЖАЈ И СТРУКТУРА ПРОГРАМА

Сврха израде Програма заштите животне средине општине Србобран за период 2024-2026. година је добијање документа јавне политикеу области заштите, очувања и унапређења животне средине, у својству институционалног капацитета локалне самоуправе за интегрално управљање животном средином у циљу подизања квалитета живота локалног становништва. Програм је првенствено намењен доносиоцима одлука као помоћ будућем процесу одлучивања и доношења ваљаних и одговарајућих одлука у области заштите животне средине за добробит целокупне локалне заједнице. Процес израде Програма подразумева унапређење досадашње политике заштите животне средине и секторских политика ка управљању заштитом животне средине и природним ресурсима на принципима одрживог развоја. Програм је припремљен у циљу усмеравања развоја модерне политике заштите животне средине у Србобрану током наредне три године. Програм је креиран тако да омогући унапређење квалитета животне средине и подизање квалитета живота становништва Србобрана. Програм представља средство за:

- Идентификовање кључних проблема у животној средини општине Србобран;
- Дефинисање приоритетних активности и решавање постојећих проблема у области заштите животне средине у Србобрану. Код утврђивања садржаја и структуре овог

програма водило се рачуна да буде усаглашен са Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018 и 95/2018 - др. закон), Националним програмом заштите животне средине („Службени гласник Републике Србије“, број 12/10), Законом о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 30/2018) и Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика („Сл. гласник РС“, бр. 8/2019) и да обухвати све области које су у надлежности локалних самоуправа, али и одређене специфичне проблеме који су карактеристични за општину Србобран. Програм заштите животне средине општине Србобран обухвата:

- Визију, односно жељено стање чијем достизању се доприноси постизање посебних циљева;
- Преглед и анализу постојећег стања у Општини;
- Посебне циљеве јавне политике који се желе постићи утврђене Планом развоја општине Србобран;
- Мере и активности за постизање посебних циљева, као и кључне показатеље учинака на нивоу посебних циљева;
- Анализу институционалних капацитета у Општини;
- Акциони план за достизање приоритетних циљева.

Израда Програма започета је идентификовањем кључних проблема у области животне средине на основу доступних информација и података, а затим су дефинисани циљеви политике животне средине, имајући у виду и већ утврђене циљеве на националном нивоу и посебне циљеве дефинисане на нивоу општине у Плану развоја општине Србобран за период 2022-2030. године. На основу тако усаглашених циљева, одређени су мере и активности за достизање тих циљева. Након тога, дефинисан је потребан институционални оквир и начин праћења напретка у спровођењу Програма. На основу утврђених циљева и мера израђен је акциони план којим се утврђују мере, активности, рокови, носиоци и партнери у њиховој реализацији и могући извори финансирања.

1.2 МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ПРОГРАМА

Стратешко планирање на нивоу локалне самоуправе подразумева координисане активности свих нивоа власти, укљученост свих заинтересованих страна и повезивање програма са годишњим и вишегодишњим буџетским планирањем локалне самоуправе. Процес припреме Програма је у ширем смислу следио методологију стратешког планирања политике заштите животне средине. Процес је пратио три општа принципа креирања политике:

- Учествовање, лични однос према Програму и ангажовање заинтересованих страна;
- Свеобухватан и координисан процес;

- Планирање, обезбеђење средстава и мониторинг.

Суштина методологије је утврђивање циљева политике и идентификовање средстава за њихово постизање. Креирање Програма ослањало се на становиште да није само држава одговорна за квалитет животне средине у Србији, већ да заинтересоване стране треба да преузму одређену одговорност за побољшање услова заштите животне средине на националном нивоу. При изради Програма тежило се постизању већег степена интеграције са другим националним политикама, стратегијама и програмима. Израда Програма започета је утврђивањем постојећег стања у свакој од дефинисаних области, увидом у доступну и достављену документацију и на основу директно добијених информација од стране представника надлежних институција и Општине.

На основу чињеница о постојећем стању, приступило се идентификацији кључних проблема у датим областима, а затим и дефинисању циљева политике животне средине, имајући у виду већ утврђене циљеве на националном нивоу, секторске циљеве на нивоу града, као и циљеве градских општина. За сваки од дефинисаних циљева дефинисане су мере и активности које је у наредном периоду неопходно спровести како би се испунили претходно дефинисани циљеви. Такође, дефинисан је институционални оквир и начин праћења напретка у спровођењу Програма (Слика 1).⁵ На основу утврђених циљева израђен је акциони план којим су утврђене мере, активности, затим рокови за њихово извршење, носиоци њихове реализације и могући извори финансирања. Полазна тачка у овом првом циклусу процеса било је утврђивање структуре управљања (платформе) и постизање сагласности о методологији и резултатима процеса. Прво су прикупљени и обрађени подаци, а затим су утврђени кључни проблеми у области животне средине. На основу идентификованих проблема одређени су приоритетни циљеви политике заштите животне средине за период 2024-2026. године.

Слика 1. Приказ методологије рада у поступку израде Програма

⁵ Програм заштите животне средине града Сомбора за период 2023 – 2026. године, Град Сомбор, 2023. година

1.3 НАДЛЕЖНОСТ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Надлежност јединице локалне самоуправе у области животне средине дефинисана је чланом 190. Устава Републике Србије којим је прописано да општина, преко својих органа, у складу са законом, обавља различите послове, између осталог, стара се о заштити животне средине.

Поред Устава, надлежности јединица локалне самоуправе у области животне средине су дефинисане и другим законским и подзаконским актима, од којих су најзначајнији Закон о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018) и Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018 и 95/2018 - др. закон).

Према Закону о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018) општина, преко својих органа, у складу са Уставом и законом стара се о заштити животне средине, обавља послове инспекцијског надзора из области заштите животне средине и Статутом општине може се предвидети да се за област заштите животне средине постављају помоћници председника општине.

Према Закону о о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018 и 95/2018 - др. закон) систем заштите животне средине, у оквиру својих овлашћења, између осталих, обезбеђује јединица локалне самоуправе, односно јединица локалне самоуправе обезбеђује интеграцију заштите и унапређења животне средине у све секторске политике спровођењем међусобно усаглашених планова и програма и применом прописа кроз систем дозвола, техничких и других стандарда и норматива, финансирањем, подстицајним и другим мерама заштите животне средине.

За потребе планирања и дефинисања Програма заштите животне средине општине Србобран, између осталог, коришћени су следећи плански документи и национални прописи:

●Плански документи:

- Стратегија одрживог развоја Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 57/08);
- Стратегија развоја образовања у Републици Србији до 2020. године („Сл. гласник РС“, бр. 107/12);
- Национална стратегија одрживог развоја Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 57/08);
- Национални програм заштите животне средине за период од 2009–2019. године („Сл. гласник РС“, број 12/10)
- Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара („Сл. гласник РС“, бр. 33/2012);

- Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019.год. („Сл. гласник РС“, бр. 29/10);
- Просторни план општине Србобран (Сл.лист општине Србобран 05/2013);
- Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне областилокалног одрживог развоја;
- Плана развоја општине Србобран за период 2020-2030. године;
- Средњорочног плана општине Србобран за период 2023-2025. године;
- Локални план управљања отпадом за општину Србобран за период 2022-2031. година;
- Акциони план за области: заштита животне средине и енергетска ефикасност 2014-2016. година;
- Акциони план за области: пољопривреда и рурални развој 2014-2016. година;
- Акциони план за области: урбанизам и инфраструктура 2014-2016. година.

• Национални прописи:

- Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018 и 95/2018 - др. закон);
- Закон о управљању отпадом („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 14/2016 и 95/2018 - др. закон);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 6/2009, 10/2013 и 26/2021 – др. закон;
- Закон о водама („Сл. гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 - др. закон); – Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 96/2021);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, број 135/04 и 25/15).

2. ВИЗИЈА

„Општина Србобран је место са здравом животном средином без дивљих депонија, са чистом пијаћом водом и реконструисаном и изграђеном канализационом мрежом, пречишћеним отпадним водама и очуваним природним ресурсима за садашње и будуће генерације.“

3. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

3.1 ИСТОРИЈАТ

Најстарији писани податак о насељу на овом простору је из 1338. године. Насеље се помиње под именом Сентомаш, што у преводу са мађарског језика значи Свети Тома. И ако непостоје сигурни докази, врло је вероватно да назив потиче од истоименог манастира. Према податку из 1448. године, Сентомаш се помиње као насеље у власништву мађарског племића Павла Жамбокија, а 1467. Као власник се помиње Ђорђе Шуљок.

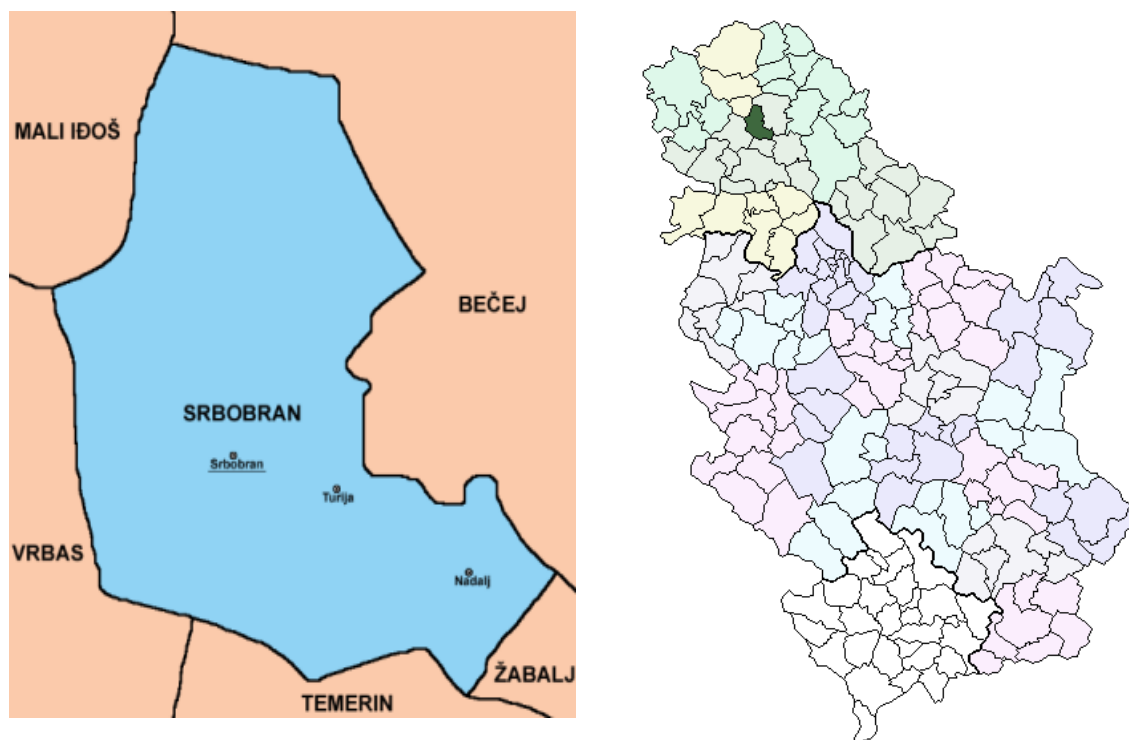
Велика промена се догодила после Мохачке битке 1526. Године у којој је турска војска предвођена султаном Сулејманом Величанственим нанела изузетно тежак пораз мађарској војсци. С обзиром да је већина војника као и сам краљ Лајош II погинула, Угарска држава се потпуно распала, па је и велики део мађарског народа побегао склањајући се пред Турцима. Због тога су за време турске власти која је трајала од 1526. до 1686. године, Сентомаш настањивали искључиво Срби. Према турском попису из 1590. године, Србобран (Сентомаш) је имао 23 куће које су плаћале порез. Међутим, исто тако постоје и подаци да је Србобран био ненастањен од 1597. до 1621. године.

Становници овог насеља су ту дочекали велику сеобу Срба 1690. Године под патријархом Арсенијем III Чарнојевићем, па пошто су примили у своју средину досељенике њихов број се увећао. Убрзо су сви становници напустили ово насеље јер је било у долини и често плављено, па су се лако шириле заразе попут маларије и колере. Осим тога, протеривањем Турака из ових крајева престала је потреба за скривањем и било је могуће премештање насеља на узвишенији и отворенији терен, а са оснивањем Војне границе и давањем привилегија омогућен је далеко квалитетнији живот. Из свих наведених разлога, целокупно становништво је напустило прво насеље које су назвали Топнице и настанило се 2 километра североисточно на леву обалу канала, и тај нови крај је називан Унчић. То је најстарији део данашњег Србобрана и први који је насељен са леве стране канала, а о старости Унчића сведоче четири стара камена надгробна споменика од којих је најстарији из 1716. Године и налази се на углу улица Каналске и Стеријине.⁶

⁶ Субић, Р: Србобранци: од 1338. до 1945, Нови Сад: Прометеј, 2006.

3.2 АДМИНИСТРАТИВНИ И ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ

Општина Србобран се налази у Војводини и спада у Јужнобачки округ. Заузима средишњи део Бачке и простире се на површини од 284 км². Општину чине три насеља: Србобран, Турија и Надаљ, а седиште и уједно друштвено политички, образовни, здравствени и културни центар општине је насељено место Србобран.

Слика 2. Положај општине Србобран⁷

Географски положај општине је врло повољан. Овај географски простор дефинише неколико значајних природних елемената: Бачка лесна тераса, меандри реке Криваје и ушће Криваје у Велики бачки канал. Воденим путем тј. Великим бачким каналом, Србобран је преко Дунава и Тисе повезан са светским воденим путевима.

Општина Србобран је подједнако удаљена од три државне границе (75км) са Румунијом, Мађарском и Хрватском. Са привредним центрима у околини (Врбас, Бечеј, Нови Сад) повезана је саобраћајницама, магистралним и регионалним путевима. Аутопут Е-75 - државни пут првог А реда број 1; магистрални путеви М-3 – државни пут првог А реда број 15 и М-22 – државни пут другог А реда број 100, као и регионални путеви П-129 – државни пут другог А реда број 115 и П-120 – државни пут другог А реда број 114, омогућавају општини Србобран изузетно добру повезаност са окружењем и суседним државама. Насеље Србобран лежи на 45° и 35' северне географске ширине и 19° и 47' источне географске дужине. Изразито повољан геосаобраћајни положај општине Србобрана није искоришћен и представља потенцијал њеног даљег развоја.⁸

⁷ План развоја општине Србобран за период 2022-2030. године, Општина Србобран, 2021. година

⁸ Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне области локалног одрживог развоја, Општина Србобран, 2014.

3.3 ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И КЛИМА

Територија општине је низија, благо нагнута ка југу (од 96 метара до 80 метара апсолутне висине), на којој је свака стопа земљишта плодна и приступачна за обраду. У геоморфолошком погледу на територији општине се разликују следеће целине: а) виша лесна зараван рашчлањена речицом Кривајом северно од Великог бачког канала и б) нижа лесна тераса јужно од Великог бачког канала.

Општина Србобран обухвата најквалитетније пољопривредно земљиште (на потезу најплоднијег земљишта - троугао Србобран-Римски Шанчеви-Бечеј) које се простире на 26.621 хектара. На теренима канала и пољопривредном земљишту развијен је лов и риболов.

У педолошком саставу земљишта преовлађују черноземи и ливадске црнице и једно је од најплоднијих у Европи. Површинске воде у општини су: речица Криваја, Велики бачки канал, Бељанска бара и друге мање баре. Све воде се користе за наводњавање, а Велики бачки канал и за водни саобраћај. Од подземних вода, највећи значај имају термалне воде са повољном температуром. Површинске воде се углавном користе за наводњавање пољопривредног земљишта, а Велики бачки канал (у саставу система Дунав-Тиса-Дунав) и за саобраћај. Заштићено подручје природе III категорије - Парк природе Простор Бељанске баре представља једно од очуваних влажних подручја, на шта јасно указује присуство бројних ретких врста флоре и фауне водених, мочварних и влажних салањених станишта и реликтних станишта низијских тресава. Овде је забележено преко 10 биљних заједница, велики број врста инсеката, 23 врсте риба, 136 врста птица, значајан број сисара, и др.⁹

На подручју општине Србобран, на основу анализираних климатских услова (температуре ваздуха, осунчања, облачности, падавина, влажности ваздуха и ветра) може се закључити да влада умерено континенталне клима са јасним смењивањем годишњих доба.

Континентални карактер климе огледа се у томе што је јесен топлија од пролећа, температурни прелаз од зиме ка лету нешто је оштрији него од лета ка зими, и што се уочава тенденција померања температурног минимума на фебруар и максимума на август. На основу просека који је урађен за период од 30 година, најтоплији месец је јул, а најхладнији месец је јануар. Апсолутни максимум температуре износи 41,6 °C, док је забележени највећи апсолутни минимум -27,6 °C.

Падавински (плувиометријски) режим општине Србобран има обележје средње-европског (подунавског) режима расподеле падавина, са релативно великом неравномерношћу расподеле по месецима. Екстремне висине падавина јављају се почетком лета, и то у јуну месецу, у виду максимума. Током јесени падавине имају нешто веће вредности у односу на остатак године приликом чега су релативно равномерно распоређене. У овом подручју, просечна годишња количина падавина је 647,3 мм. Најмање месечне вредности падавина јављају се током зимског периода (јануар и фебруар).

⁹Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне област локалног одрживог развоја, Општина Србобран, 2014.

Просечна релативна влажност ваздуха у Јужнобачком подручју, а самим тим и општини Србобран, највећа је у зимским месецима када су температуре ниске, док је у току лета нижа. Најниже просечне вредности забележене су у априлу и мају месецу. У Јужнобачком подручју, просечна релативна влажност ваздуха за период од 30 година износи 74%. Најмања просечна годишња забележена вредност влажности ваздуха износи 17%.

Најчешћи ветар је кошава са југоистока. Она доноси суво време, јавља се у хладнијем делу године. Северозападни ветар је други по учесталости. Дува лети и доноси кишу. Нешто мању частину имају ветрови са запада и југа. Продор топлих маса са југа у летњим месецима, узрокује суво и топло време. Највећу брзину имају ветрови из југоисточног квадранта. На другом месту су ветрови из северозападног квадранта. У обухваћеном периоду, нешто мање од десетине дана је без ветра, што износи 93%.¹⁰

3.4 ДЕМОГРАФИЈА

Општина Србобран обухвата површину од 284 км² (учешће у укупној површини Србије је 0,3%), на којој живи 14.350 становника (0,2% укупног броја становника Србије) у 3 насељена места. Насеље Србобран има статус локалног центра и градског је карактера, док су остала насеља руралног карактера и имају статус насеља – локалне (месне) заједнице.

Табела 1. Укупан број становника у општини Србобран¹¹¹²

ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ЈЕДИНИЦЕ			
Година	Република Србија	АП Војводина	Србобран
2020	6.834.326	1.840.852	15.255
2021	6.834.326	1.825.982	15.140
2022	6.664.449	1.743.990	14.350

Општа демографска ситуација на подручју општине Србобран је неповољна. Пад укупног броја становника (перманентно од 1961. године), ниска стопа наталитета (11,01‰) и укупног фертилитета (1,98), негативан природни прираштај (-4,25‰), као и висок индекс старења (134,6) су карактеристике популације која се налази у стадијуму дубоке демографске старости. Према подацима из 2022. године, укупан број домаћинстава на подручју општине Србобран је био 5.736.

Подаци о старосној структури становништва из 2022. године показују да је 2.965 становника (20,66%) популација преко 65 година, док деце и омладине до 19 година

¹⁰ Мере превенције загађења ваздуха, Општина Србобран, 2022. година

¹¹ Аналитички сервис ЈЛС, Републички секретаријат за јавне политике, Влада Републике Србије

¹² Републички завод за статистику, <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/stanovnistvo/>

има 2.901, што чини 20,21% укупне општинске популације. У погледу полне структуре, од укупног броја пописаног становништва, жене чине 51,1%, а мушкарци 48,89%. Општина Србобран је мултиетничка заједница у којој равноправно живе и раде представници различитих националних заједница.¹³

3.5 САОБРАЋАЈ И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

На националном нивоу, саобраћајно-комуникативни значај општине Србобран проистиче из њеног, могло би се рећи, централног положаја унутар АП Војводине. Равничарски карактер терена фаворизује присуство и развој превасходно друмског саобраћаја. Општина Србобран има добру саобраћајну повезаност са окружењем. Такође, општина има могућност изградње пратећих садржаја уз постојеће саобраћајне капацитете. Мрежу друмских саобраћајница на територији општине Србобран сачињавају државни путни правци, као и општински категорисани и некатегорисани путеви. Територију општине мањим делом пресеца државни путни правац I А реда: бр. А1 (државна граница са Мађарском – Нови Сад – Београд – Ниш – државна граница са Македонијом), као и државни путни правац I Б реда: бр. 15 (државна граница са Мађарском – Бездан – Сомбор – Кула – Врбас – Србобран – Бечеј – Нови Бечеј – Кикинда – државна граница са Румунијом). Територијом општине пролазе и државни путеви II А реда: бр. 100 (Хоргош – Суботица – Бачка Топола – Мали Иђош – Србобран – Нови Сад – Сремски Карловци – Инђија – Стара Пазова – Београд) и бр. 115 (Србобран – Надаљ – Чуруг).

Све саобраћајнице су са савременим коловозним застором. Густина путне мреже општине Србобран је усклађена са републичким нивоом, односно значајно је изнад регионалног и обласног нивоа. Иако постоје одређени локални путни правци који су ван захтеваних техничких стандарда, односно који су са нешто лошијим стањем коловозног застора, стање путне мреже на територији општине се генерално може оценити као задовољавајуће. Територијом општине прелази један пружни правац Врбас – Србобран – Бечеј. Услед техничко-технолошке застарелости, поменута пруга више није у функцији превоза путника и робе. Водни саобраћај на територији општине је заступљен кроз пловни пут у саставу система канала Дунав – Тиса – Дунав (Велики бачки канал). Обим водног транспорта каналом од Бечеја до Богојева је миноран, и додатно лимитиран непостојањем правих теретних пристана, те немогућношћу проласка каналом на деоници у Врбасу услед велике замуљености канала.¹⁴

3.6 ПРИВРЕДА

Према степену привредне развијености, општина Србобран припада групи недовољно развијених јединица локалне самоуправе, чији степен развијености је у распону 60% - 80% републичког просека. Структура привреде је такође неповољна, с

¹³Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне област локалног одрживог развоја, Општина Србобран, 2014.

¹⁴Плана развоја општине Србобран за период 2020-2030. године, Општина Србобран, 2021.

обзиром на високо учешће пољопривреде у односу на учешће индустрије у поређењу са јужно-бачким округом или са АП Војводином.

Општина Србобран нема развијену индустрију. Форсиран развој индустрије деценијама уназад у суседним општинама (Нови Сад, Врбас, Бечеј) био је одлучујући фактор да општина Србобран постане претежно аграрно подручје и сировинска база за производне, односно прерађивачке погоне индустријских центара. И поред уложених напора да се достигне одређени степен развијености привреде и тржишта, осећа се стагнација у развоју, што је последица, пре свега, транзиционих процеса, како на ширем, тако и на локалном нивоу.

Окосница привредног живота деценијама је био пољопривредни гигант Елан (и уз њега везана прехранбена индустрија), који је запошљавао највећи број радно способног становништва. Деведесетих година прошлог века, Елан почиње да послује с губицима, да би на крају, 2009. године, стечајним поступком, престао с радом. Тренутно у општини послује мали број микро, малих и средњих предузећа у приватном власништву, који је недовољан да у значајнијој мери апсорбије велики број незапослених настао престанком рада Елана.

Актуелна индустријска производња је у стагнацији, а базира се на постојећим производним капацитетима. У оквиру индустрије, присутна је прехранбена индустрија, хемијска, производња грађевинског материјала и дрвопрерађивачка индустрија. Анализом просторног размештаја увиђа се концентрација у општинском центру, док су у насељеним местима Турија и Надаљ заступљена пољопривреда, а потом и услужне делатности.

Трговина на подручју општине Србобран је добро развијена. Обзиром на високо учешће пољопривреде у укупној структури привреде, највише се тргује аграрним производима, и то првенствено ратарским производима. Пласман пољопривредних производа обавља се углавном посредством земљорадничких задруга. Трговину робом широке потрошње обавља неколико трговинских предузећа која према укупном броју запослених (али и других критеријума дефинисаним Законом орачуноводству и ревизији) припада категорији малих предузећа. Ту су и самосталне трговачке радње - предузетничке радње.

Грађевинарство у општини Србобран обавља се кроз пословање приватних грађевинских привредних друштава. Такође, постоји и знатан број регистрованих самосталних предузетничких радњи која пружају грађевинске услуге. Поред пољопривреде, грађевинарство је сектор у структури привреде у којем се годишње запошљава највећи број сезонски упуслених радника.

Иако на подручју општине Србобран постоји дуга и богата традиција занатства, број занатских радњи из године у годину опада, а анализе показују да њихова структура према делатности не покрива све потребе становништва. Анализа структуре и обима угоститељских услуга показује да су највише заступљени угоститељски објекти који пружају услуге пића, док недостају угоститељски објекти који пружају услуге исхране и смештаја.¹⁵

¹⁵Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне областислокалног одрживог развоја, Општина Србобран, 2014.

(Не)запосленост

Престанком рада и/или падом обима производње појединих предузећа, дошло је до значајног повећања незапослених у општини. Као посебан ограничавајући фактор, посматрано на дужи временски период, издвајају се негативни демографски трендови, односно одлив младог и образованог становништва, с једне, као и старење становништва и погоршавање виталних карактеристика које дугорочно доводи у питање обезбеђивање довољног броја радно способног и квалификованог становништва, с друге стране.¹⁶

Према подацима Аналитичкох сервиса ЈЛС, укупан број запослених лица у 2022. години је био 3.349. У наредном табеларном приказу дата је структура запослености у Општини.

Табела 2. Укупан број и структура запослених према делатности, 2022.¹⁷

Сектор	Проценат од укупног броја запослених у Општини
Пољопривреда, шумарство и рибарство	11,8
Рударство	0,9
Прерађивачка индустрија	18,1
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	2,8
Снабдевање водом и управљањем отпадним водама	1,9
Грађевинарство	7,6
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	23,3
Саобраћај и складиштење	4,1
Услуге смештаја и исхране	2,7
Информисање и комуникације	0,5
Финансијске делатности и делтности осигурања	0,8
Пословање са некретнинама	0,1
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	3,7
Административне и помоћне услужне делатности	0,3
Државна управа и обавезно социјално осигурање	5,9
Образовање	5,9
Здравство и социјална заштита	6
Уметност, забава и рекреација	1,2
Остале услужне делатности	2,6
Приватни предузетници и запослени код њих	27,2

3.7 ЖИВОТНА СРЕДИНА

Заштићена природна добра

На подручју општине Србобран налази се једно законом заштићено подручје Парк природе „Бељанска бара“, које представља заштићено подручје III категорије (заштићено

¹⁶Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне областелокалног одрживог развоја, Општина Србобран, 2014.

¹⁷Аналитички сервис ЈЛС, Републички секретаријат за јавне политике, Влада Републике Србије

природно добро локалног значаја). Ово заштићено природно добро, највећим делом у државном власништву, налази се на подручју две општине, Србобран и Бечеј. Настаје од неколико плитких долова, који се спајају на 3 км северно од Старобечејских салаша, одакле тече у правцу југозапада и улива се у Велики бачки канал код Турије. Укупна површина природног добра износи 173 12 11 ха/ар/м², од чега се под режимом заштите II категорије налази 89 38 79 ха/ар/м², а под режимом заштите III степена 83 73 32 ха/ар/м². Око природног добра успостављена је заштитна зона чија је површина 325 82 00 ха/ар/м².

ПП „Бељанска бара“ је значајно станиште биљних и животињских врста влажних екосистема, посебно птица и аутохтоних врста риба. На овом подручју утврђено је присуство преко 10 биљних заједница, 80 врста/подврста биљака, 23 врсте риба, 7 врста водоземаца, 136 врста птица, као и велики број врста инсеката и сисара.

У парку природе нису дозвољене привредне и друге делатности, као и радње којима се угрожавају његова битна обележја и вредности. У циљу заштите ПП „Бељанска бара“, примењују се активне мере заштите (испаша, кошење и сеча трске), као и строгоконтролисано и одрживо коришћење природних ресурса у окружењу (ограничен и контролисан спортски риболов, ловство, одрживи туризам итд.).

Подручје посебне намене мултифункционалног еколошког коридора Тисе делом се налази и на територији општине Србобран (КО Надаљ II). У питању је коридор од међународног значаја, а чине га река Тиса и њено обалско подручје, укључујући и заштићена подручја као и подручја за које се планира законска заштита. Ово подручје представља кохерентан систем природних и/или полуприродних предеоних елемената који су организовани са циљем одржавања и унапређења еколошких функција, а истовремено пружају одговарајуће могућности за одрживо коришћење природних ресурса.¹⁸

Квалитет животне средине

Подручје општине Србобран спада у подручја угрожене животне средине, са негативним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

На водоводну мрежу прикључено је 5.602 домаћинства, односно 94,8% укупног броја домаћинства. Квалитет пијаће воде на подручју општине Србобран је незадовољавајући, како са аспекта микробиолошке исправности, тако и са аспекта физичко-хемијске исправности, односно 92,9% узорак је физичко-хемијски неисправно, а 16,9% узорак микробиолошки неисправно.

На канализациону мрежу прикључено је 318 домаћинства, односно 5,38% укупног броја домаћинства. Највећи део отпадних вода испусти се у септичке јаме, а преостале отпадне воде у канализациону мрежу, одакле се без пречишћавања испуштају у каналску мрежу. Кроз општину пролази Велики бачки канал, који је веома загађен отпадним водама различитог састава и порекла (индустрија, пољопривреда, домаћинства).

Сва домаћинства у сва три насеља општине обухваћена су организованим сакупљањем чврстог отпада, који се одлаже на главну несанитарну депонију, поред пута Србобран – Фекетић, на око 7 км удаљености од насеља Србобран. Осим главне депоније,

¹⁸ Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

унасељима општине, стварају се дивље депоније/сметлишта. Примарна сепарација отпада не постоји, као ни рециклажа.¹⁹

3.8 КУЛТУРА, ОБРАЗОВАЊЕ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Општина Србобран према степену развијености сврстана је у трећу групу, односно међу недовољно развијене локалне самоуправе чији је степен развијености у распону 60–80% републичког просека. Друштвени развој општине мерен индексом друштвеног развоја (ИДР) градова и општина, био је 2018. године 48,43.

За предшколско васпитање и образовање деце на територији општине Србобран, задужена је ПУ „Радост”. У склопу ПУ налази се 9 објеката у 3 насељена места. Објекат „Пепељуга” налази се у Турији, „Бубамара” у Надаљу, а сви остали су у Србобрану. Број деце у предшколским установама у 2022. години био је 443. Васпитно образовни рад одвија се на српском и мађарском језику. На територији општине Србобран раде четири основне школе, две су у самом Србобрану, а по једна у Турији и Надаљу. Број ученика у редовним основним школама у 2022. години био је 1241. Гимназија и средња економска школа „Светозар Милетић” има сву неопходну наставну и информатичко-рачунарску опрему, библиотеку (више од 10.000 књига), спортску халу и терене за фудбал, кошарку, рукомет и тенис. Зграда школе изграђена је 1964. године. На згради, осим када је дозидан још један спрат 1985. године, није било битнијих измена. Зиданем још једног спрата добијено је око 700 м² додатног простора. Укупан број ученика у редовним средњим школама у 2022. години је био 85.²⁰

Табела 3. Проценат становништва са одређеним нивоом образовања у Општини у 2022. години²¹

Ниво образовања становништва	Проценат од укупног броја становништва у Општини
Основно образовање	27,4
Средње образовање	54,2
Више образовање	2,9
Високо образовање	6,8

Дом здравља „Др Ђорђе Бастић” Србобран обезбеђује примарну здравствену заштиту за подручје Србобрана, са амбулантама и апотекама у Надаљу и Турији. Капацитети су задовољавајући. Неповољан је број становника на једног лекара, знатно испод нивоа Србије. Дом здравља Србобран има сертификат о акредитацији који је добијен на максималних 7 година и важи од априла 2019. до априла 2026. године.

Дом Културе у Србобрану постоји од 1966. године, тада у сва три места општине, а касније се формира јединствен Дом културе у Србобрану. У његовом саставу налазила се библиотека, народни универзитет, биоскоп, као и многобројне културно уметничке

¹⁹Плана развоја општине Србобран за период 2020-2030. године, Општина Србобран, 2021.

²⁰Аналитички сервис ЈЛС, Републички секретаријат за јавне политике, Влада Републике Србије

²¹Аналитички сервис ЈЛС, Републички секретаријат за јавне политике, Влада Републике Србије

секције. У Дому културе организују се биоскопске и позоришне представе, концерти, манифестације, књижевне вечери, изложбе. Народна библиотека се 1997. године издвојила из састава Дома културе и постала правно лице. Има и своје огранке у насељеним местима Турија и Надаљ. У општини Србобран постоји већи број културно-уметничких друштава и удружења која негују традицију и обичаје.²²

Социјална заштита као друштвена делатност која има за циљ оснаживање грађана за самосталан и продуктиван живот у заједници, као и спречавање социјалне искључености, обавља се кроз функционисање Центра за социјални рад општине Србобран. Права која се по важећем закону о социјалној заштити остварују у овој области су новчана социјална помоћ, новчана накнада за помоћ и негу другог лица, једнократне помоћи, помоћ у натури као и други видови материјалне подршке, а дефинисан је и сет мера која се реализују у домену породично правне заштите. Поред ових делатности, задатак Центра је и примена општинских прописа којима се права у социјалној заштити проширују и допуњују - право на једнократну помоћ, трошкове сахране, помоћ у кући, народну кухињу и друга права.²³

3.9 ПОЉОПРИВРЕДА И ТУРИЗАМ

Пољопривреда

Подручје општине Србобан карактерише висок удео пољопривредног земљишта (96,7% укупне територије) и изразито мали удео површина под шумама (0,13% укупне територије). У педолошком саставу земљишта преовлађују чернозем и ливадске црнице. Структура пољопривредног земљишта по катастарским класама указује на његов висок квалитет, па 99% укупних површина спада у прве три класе квалитета. У катастарским општинама Србобан, Турија и Надаљ I извршена је комасација пољопривредног земљишта, док се окончање комасације у КО Надаљ II очекује до краја 2021. године. Површина пољопривредног земљишта у државној својини износи 606,69 ха, али се са напредовањем процеса реституције ове површине континуирано смањују.

У 2018. години на подручју општине Србобран укупно се наводњавало 1.279 ха на земљишту 135 пољопривредних газдинстава. На основу интерних података локалне самоуправе општине Србобран, површину под шумом чини 21,73 ха.

Укупне површине под ораницама и баштама у општини Србобран у 2018. години бележе смањење од 10,77% у односу на 2012. годину. Жита се гаје на 11.430 ха обрадивих површина и оне бележе повећање од 1,42% у односу на 2012. годину. Производња махунарки у 2018. години простире се на 12 ха, што је за 300% више површина забележених 2012. године. Смањене су површине под шећерном репом, индустријским и крмним биљем (60,82%, 13,28% и 65,68% мање у односу на 2012. годину, респективно за све три групе биља). Производња кромпира у 2018. години готово и да не постоји. Од 77 ха на колико се кромпир узгајао 2012. године, у 2018. години забележен је само 1 ха. Укупне површине под махунаркама у 2018. години на територији Србобран повећане су у

²²Плана развоја општине Србобран за период 2020-2030. године, Општина Србобран, 2021.

²³Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне област локалног одрживог развоја, Општина Србобран, 2014.

односу на 2012. годину са 4 на 12 ха обрадиве површине. Укупне површине под крмним биљем у 2018. години у односу на 2012. годину расту за 52,66% и износе 209 ха. Производња поврћа на подручју општине Србобран одвија се на 61 ха. Од укупног броја газдинстава на подручју општине 7,6%, односно 112 газдинстава бави се производњом поврћа. Од укупно 1.371 пољопривредног газдинства, колико је регистровано на подручју општине Србобран, свега 2,1%, односно 29 газдинстава бави се производњом воћа, док се производња грожђа одвија на 34 газдинства. У општини Србобран регистровано је шест газдинстава која се баве производњом ароматичног, лековитог и зачинског биља. Од укупног броја пољопривредних газдинстава на подручју општине, сточарском производњом се бави 49,1% газдинстава (Анкета о структури пољопривредних газдинстава, 2018). Од газдинстава које се баве сточарством највећи проценат се бави свињарством (89,0%) и узгојем живине (59,7%). Општина Србобран има 23 газдинства која се баве пчеларством (по Попису пољопривреде 2012. године), са укупним бројем пчелињих друштава 755, од којих је већина кошница са покретним саћем (726) и мањим бројем кошница са непокретним саћем (20). На подручју општине се у 2020. години 41 газдинство бавило пчеларском производњом (Програм подршке заспровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за 2021. годину на територији општине Србобран).

Туризам

Општина Србобран поседује респектабилне природне и културноисторијске/антропогене ресурсе, који могу постати туристичке атрактивности. Као најзначајније природне атрактивности општине Србобран се издвајају: Канал Дунав – Тиса – Дунав (ДТД), река Криваја, Бељанска бара.

На територији општине постоји богато културно-историјско, тј. антропогено наслеђе. Као најзначајнији ресурси и уједно туристичке атрактивности подручја се издвајају: Храм Св. Богојављења у Србобрану; Римокатоличка црква у Србобрану; Црква Св. Николаја у Турији; Црква рођења Св. Јована Крститеља у Надаљу; Црква Светог Георгија познато као место у коме је сахрањена Ленка Дунђерски; Калварија.

Смештајни капацитети ни по квалитету, ни по квантитету не могу да одговоре потребама повећане туристичке тражње. На подручју општине постоје следећи смештајни капацитети: „Hunting House” доо Турија и Салаш „Татић”. Угоститељски објекти ресторанског типа су: Ресторан „Гурман”, Ресторан „Пролеће” и „Full café”, сви у Србобрану; бифеи и барови: „Cabage”, „Mont”, „Ricks”, „Momento” и „Old times pub” (такође, сви у Србобрану) као и посластичарнице (3 посластичарнице) и остали објекти (2 објекта).

Број запослених у сектору услуга и смештаја у општини Србобран, у последњих пет година, имао је благо опадајући тренд, односно од 79 (2015. године) до 74 лица (2019. године).²⁴

²⁴Плана развоја општине Србобран за период 2020-2030. године, Општина Србобран, 2021.

3.10 ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И КАПАЦИТЕТИ ЗА УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Надлежности органа Општине Србобран детаљно су објашњене у Статуту Општине Србобран:²⁵

Послови из надлежности општина утврђени Уставом и законом, ближе су одређени Јединственим пописом послова јединица локалне самоуправе који обезбеђује министарство надлежно за локалну самоуправу у складу са законом.

За остваривање својих права и дужности и за задовољавање потреба локалног становништва, Општина може оснивати предузећа, установе и друге организације које врше јавну службу, у складу са законом и овим статутом.

Скупштина општине посебном одлуком оснива предузећа, установе и друге организације које врше јавну службу и остварује права оснивача, ако законом или овим статутом за вршење појединих права оснивача није утврђена надлежност другог органа Општине. Општина може уговором, на начелима конкуренције, јавности, економичности, ефикасности и заштите животне средине, поверити правном или физичком лицу обављање појединих послова из своје надлежности.

Послове Општине врше органи Општине у оквиру своје надлежности утврђене законом и овим статутом. Скупштина општине доноси акте општег карактера. Ако законом или другим прописом није утврђено који орган је надлежан за обављање послова из надлежности Општине, све послове који се односе на уређивање односа из надлежности Општине врши Скупштина општине, а послове који су по својој природи извршни, врши председник Општине.

У Статуту општине Србобран указана је и на то да општина, преко својих органа, у складу са Уставом и законом стара се о заштити животне средине, заштити од елементарних и других непогода, заштити културних добара од значаја за општину.

У општини Србобран за послове заштите животне средине надлежно је Одељење за урбанизам, стамбено комуналне послове и заштиту животне средине.

Одељење за урбанизам, стамбено комуналне послове и заштиту животне средине врши послове који се односе на:

- непосредно спровођење прописа општине као и закона и других прописа чије је извршење поверено општини у областима урбанистичког планирања и праћења стања уређења простора и насеља на својој територији,
- стручне послове који се односе на припрему и доношење просторних и урбанистичких планова, прибављање мишљења од надлежних министарстава о усаглашености генералних урбанистичких планова са прописима о планирању, давање мишљења на нацрте просторних и урбанистичких планова из надлежности републике и општине, спровођење урбанистичких планова, издавање обавештења о намени грађевинске парцеле, издавање акта о условима уређења локације,

²⁵ Статут општине Србобран, <https://www.srbobran.rs/>

извода из плана, давање потврда о усклађености техничке документације са планским актима, уређења јавних површина путем одговарајућих планских докумената,

- вршење послова који се односе на издавање одобрења за грађење, обезбеђење техничког прегледа, издавање употребне дозволе, одобрења за рушење објеката и спровођење поступка у случајевима када објекти представљају опасност за живот и здравље људи друге објекте и саобраћај

- вршење послова инспекцијског надзора грађевинске инспекције, организовање и предузимање мера за спречавање бесправне градње,

- вршење послова који се односе на уређење развоја и обављање комуналних делатности,

- вршење инспекцијског надзора обављања комуналних делатности, контроле стања у области изношења и депоновања смећа, одржавања и заштите гробља, одржавања путева и улица, контрола радног времена угоститељских објеката, контрола обезбеђења услова за држање домаћих животиња, одржавање зелених површина, контрола постављања и уклањања привремених објеката на јавним површинама и на неизграђеном грађевинском земљишту као и спровођења мера у циљу поштовања одредаба о комуналном реду,

- вршење инспекцијског надзора у области животне средине у границама надлежности утврђених законом, послови везани за очување и заштиту животне средине, заштите од буке и аерозагађења, као и послови везани за заштиту земљишта и утврђивање уређења ерозивних подручја, као и послови заштите у случају елементарних непогода, спровођење поступка израде студија утицаја на животну средину као и поступак израде стратешке процене утицаја на животну средину

- послове везане за заштиту пољопривредног земљишта, усева, засада и атарских путева, вршење надзора, покретање прекршајних поступака из ове области као и достављање извештаја надлежном секретаријату и министарству из ове области

- вршење послова у имовинској правној обаласти који се односе на заштиту, очување и евиденцију непокретности општине, управљање, коришћење и располагање непокретностима - општине, промет земљишта и зграда, додела грађевинског земљишта, управљање, уређивање и коришћење грађевинског земљишта као и друге послове везане за грађевинско земљиште, послови експропријације и комасације

- послове везане за стамбену изградњу и односима са скупштинама станара, одржавање стамбених зграда, иселење бесправно уселиених лица, издавање у закуп станова којим располаже општина,

- вршење послова саобраћајне инспекције који се односе на контролу одржавање и коришћења локалних и некатегорисаних путева, превоз путника у линијском саобраћају и ван линијски превоз (тахи превоз) организацију саобраћаја, надзор над радом предузећа за превоз путника приградског саобраћаја,
- вршење стручних послова за фондове из своје надлежности
- вршење и других стручних, административних и других послова које му одреди Скупштина општине, председника општине и начелник Општинске управе.²⁶

У оквиру одељења функционише Служба заштите и надзора. У Служби заштите и надзора обављају се послови везани за заштиту пољопривредног земљишта, усева, засада и атарских путева из надлежности Одељења као и спровођења мера у циљу поштовања одредаба о комуналном реду.

Табела 4. Структура запослених у сектору заштите животне средине²⁷

Одељење за урбанизам, стамбено комуналне послове и заштиту животне средине		
Послови заштите животне средине	Звање	Број службеника
	Саветник	1

4. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ - СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА

4.1 ВОДНИ РЕСУРСИ

Законом о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Србије", бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др. закон, 72/09 - др. закон и 43/11 - одлука УС) дате су и основне смернице заштите вода. Чланом 23. овог закона дефинисано је да се заштита и коришћење вода остварује интегралним управљањем водама и предузимањем мера за њихово очување и заштиту, у складу са посебним законом. Интегрално управљање водама остварује се у складу са Законом о водама ("Службени гласник Републике Србије", бр. 30/10 и 93/12), којим је у наше законодавство транспонована Оквирна директива о водама Европске уније (Water Framework Directive – WFD 2000/60/EC). Смисао испитивања квалитета површинских вода је да се на основу утврђених вредности показатеља квалитета површинске воде дефинишу мере које треба предузети када измерене вредности не одговарају препорученим. На тај начин се врши помак са праћења квалитета (мониторинг) на управљање квалитетом вода, што је и смисао и крајњи циљ бриге о површинским водама. Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање ("Службени гласник Републике Србије", број 50/12) и Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и

²⁶Званична презентација општине Србобран: <https://www.srbobran.rs/>

²⁷Правилник о организацији и систематизацији радних места у општинској управи Србобран и правобранилаштву општине, <https://www.srbobran.rs/>

квантитативног статуса подземних вода („Службени гласник Републике Србије”, број 74/11), еколошки статус река и језера класификује се као: одличан (I класа), добар (II класа), умерен (III класа), слаб (IV класа) и лош (V класа), док се еколошки потенцијал вештачких и значајно измењених водених тела класификује као: максималан (I класа), добар (II класа), умерен (III класа), слаб (IV класа) и лош (V класа).

Водни ресурси су одређени површинским и подземним водама на подручју општине Србобран. Површинске воде у Општини су: речица Криваја, Велики бачки канал и Бељанска бара. Велики бачки канал, поред значајне улоге коју има у наводњавању, користи се и за водни саобраћај. Од подземних вода, највећи значај имају термалне воде са повољном температуром.²⁸

Водоснабдевање

Водоснабдевање на подручју општине Србобран је у надлежности Јавног комуналног предузећа ЈКП „Градитељ“ Србобран. Водоснабдевање се врши са четири изворишта воде, од којих су два у Србобрану, и по један у сеоским насељима Турији и Надаљу. Вода се захвата са укупно 14 бунара, од којих су 7 на изворишту „Поповача“, два на изворишту „Вашариште“, три у Турији и два у Надаљу. Градско насеље Србобран за јавно водоснабдевање становништва и индустрије користи два изворишта: главно извориште Поповача и помоћно извориште Вашариште. У плану је бушење и опремање још једног бунара на изворишту воде „Поповача“, као и изградња фабрике воде са резервоаром за изравнавање дневних осцилација у потрошњи.²⁹

Засебна водоводна мрежа постоји у сва три насеља општине Србобран. Водоводна мрежа, са свим пратећим елементима, покрива у целости сва три насељена места у границама грађевинског подручја, као и у мањим деловима ван насеља. У претходном периоду водоводна мрежа је већим делом реконструисана у насељеним местима Турија и Надаљ као и чворишта у Србобрану. Укупна дужина водоводне мреже износи око 183,43 km, са укупно 7.000 изграђених прикључака.³⁰

Према подацима Републичког завода за статистику Србије, укупно захваћене воде у 2022. години износиле су 722 хиљада m³. Испоручене воде за пиће износиле су 669 хиљада m³. Укупно отпуштене отпадне воде износиле су 605.000 m³, а испуштене отпадне воде у систем за одвођење отпадних вода износиле су 30.000 m³. Годишње се захвати око 800.000 m³ воде, при чему се јављају губици у водоводној мрежи у вредности око 14%. Захваћена вода садржи повећану концентрацију амонијака и садржај гвожђа и мангана на граници дозвољеног. Вода се редовно узоркује од стране Института за јавно здравље, Војводина. Број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу износи 5.602, а број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу је 318. Ови подаци су приказани у табели.

²⁸Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

²⁹Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

³⁰Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

У односу на 2018. годину смањена је потрошња воде, смањена је количина испоручене воде за пиће као и количина испуштене отпадне воде. То је у складу са стратешким циљевима Општине.

У насељеном месту Србобран изражен је недостатак воде у летњим месецима, за време шпицева у потрошњи, у послеподневним сатима, услед нерационалног коришћења воде за заливање башта. Норма потрошње за становништво ће бити на нивоу од 120 л/стан.-дан - 150 л/стан.-дан, што је у већини случајева мање од данашње норме за становништво. Не предвиђа се потрошња воде преко 150 л/стан.дан јер ће се увођењем економске цене воде знатно изменити понашање потрошача. Ради рационализације коришћења висококвалитетне воде за пиће и заштите исте од непотребног расипања, потребно је на минималну меру свести губитке на водоводној мрежи.³¹

Табела 5. Водоснабдевање и испуштање отпадних вода, 2022.³²

Укупне захваћене воде, хиљ. м ³	Испоручене воде за пиће, хиљ.м ³	Укупне испуштене отпадне воде), хиљ.м ³	Испуштене отпадне воде у системе за одвођење отпадних вода, хиљ.м ³	Пречишћене отпадне воде, хиљ.м ³	Број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу	Број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу
722	669	605	30	'-	5602	318

Квалитет пијаће воде

Према званичним подацима Републичког завода за статистику РС, највећи део захваћене воде на подручју општине Србобран користи се за испоручивање пијаће воде домаћинствима (92,6%), а мањи део другим корисницима (индустрија/привреда). Квалитет пијаће воде на подручју општине Србобран је незадовољавајући, како са аспекта микробиолошке исправности, тако и са аспекта физичко-хемијске исправности. Резултати испитивања хигијенске исправности (физичко-хемијски параметри) сирове воде у јужнобачком округу, којем припада општина Србобран, показују да параметри као што су боја, утросак КМnO₄, електропроводљивост, амонијак, арсен, хлороформ, нитрити, гвожђе, манган, мутноћа, мирис, магнезијум, рН, хлориди, трихалометани, натријум, фосфати, никл, флуор и суспендоване чврсте честице прелазе вредности МДК. Према извештају РЗС, за 2020. годину, од укупно анализираних узорка воде из јавног градског водовода, 92,9% узорка је било неисправно у погледу физичко-хемијских параметара, док је 16,9% узорка било неисправно у погледу анализираних микробиолошких параметар.

Канализациона мрежа

У насељеном месту Србобран канализациона мреже је изграђена 1964. године, према Пројекту „Канализација центра“ из 1963. године, који је израдио Пројектни завод Војводине - Нови Сад. Пројектом „Канализације центра“ била је предвиђена изградња

³¹Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

³²Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији, 2023.

канализационог система за потребе одвођења отпадне воде из целог центра насељеног места Србобран, и њено пречишћавање пре упуштања у реципијент. Предвиђена је била фазна градња, при чему је реализована је само прва фаза радова и то је данас једина канализација која је у функцији. Канализационим системом је предвиђено одвођење 7 l/s отпадних вода тј. 91.250 m³ /год, али обзиром на степен изграђености и број прикључака, на годишњем нивоу се одводи између 30.000 и 35.000 m³.³³

Осим наведене изграђене и пуштене у рад канализационе мреже, 2000. године изграђена је канализациона мрежа у улици Србијанској, делу улице Бардова, Станоја Главаша и 2015. године у улицама Јована Јовановића Змаја, на Тргу републике, улици Доситеја Обрадовића и улици Цара Лазара. У наведеним улицама канализациона мрежа је изграђена, али никада није пуштена у рад јер није направљена црпна станица, која би воду пребацивала у реципијент. Канализациони систем, који је у функцији, изграђен је делимично од бетонских цеви, а делимично од керамичких цеви.³⁴

Број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу је 318, према подацима из 2022. Укупна дужина изграђене канализационе мреже износи 3 km. Минимални заступљени пречници цеви коришћених приликом изградње су Ф200 а максимални Ф300 mm. На систему је изграђена једна црпна станица и постоји један испуст на којем се вода упушта у природни реципијент Велики бачки канал. Канализациона мрежа је, без обзира на старост од преко 50 година, у солидном стању, са малим бројем кварова и загушења (у просеку 1-2 на годишњем нивоу).³⁵

Осим изграђене фекалне канализационе мреже, у насељима постоји делимично изграђена и атмосферска канализација. Њу чине отворени упојни канали, јендеци и у мањој мери зацефљена канализациона мрежа. Реципијенти за атмосферску отпадну воду су Велики бачки канал и река Криваја. У насељима општине Србобран развијаће се сепарациони канализациони системи, којима ће се посебно одводити фекалне отпадне воде, а посебно атмосферске отпадне воде.³⁶

Отпадне воде

Непречишћавање отпадних вода пореклом из домаћинстава и привредних субјеката представља велики проблем општине Србобран. Када су у питању домаћинства, свакодневно се испушта велика количина отпадних вода, при чему се 95% отпадних вода испусти у септичке јаме (Табела 6). Отпадне воде се пре испуштања у крајњи реципијент не пречишћавају, што јако утиче на погоршавање квалитета површинских вода.³⁷

Табела 6. Отпадне воде према пореклу, на подручју општине Србобран³⁸

Параметар	У хиљадама m ³

³³Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

³⁴Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

³⁵Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

³⁶Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

³⁷Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

³⁸Еко-билтен, 2022, Републички завод за статистику РС

Укупне испуштене воде	605
Укупне отпадне воде испуштене у системе за одвођење отпадних Вода (јавна канализација)	30
Отпадне воде испуштене у септичке јаме	575

Кроз општину Србобран пролази Велики бачки канал (део хидросистема Д-Т-Д), чија се вода користи за наводњавање околних пољопривредних површина. Вода Великог бачког канала је изузетно загађена, с обзиром да се деценијама у канал испуштају отпадне воде различитог порекла без пречишћавања, (тешки метали, минерална уља, органске отпадне материје итд.). Процене су да су загађењу канала највише допринели индустријски погони, па затим отпадне воде из домаћинства и на крају пољопривреда. Оваква ситуација, осим загађења животне средине, утиче и на здравствену безбедност и квалитет хране, која се произведе на подручју Општине.³⁹

Када је у питању загађење пореклом из пољопривреде, површинске и подземне воде, као и земљиште, загађују се отпадним водама са сточних фарми, остацима пестицида и вештачких ђубрива.⁴⁰

Река Криваја је мање загађена у односу на Велики бачки канал, а загађење је углавном органског порекла. Индустријске отпадне воде решаваће се, по потреби, посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде, вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз предтретман, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом.⁴¹

4.2 ПРИРОДА И БИОДИВЕРЗИТЕТ

Биодиверзитет

Законом о заштити природе ("Службени гласник Републике Србије", бр. 36/09, 88/10 и 91/10 - испр.) утврђене су надлежности и обавезе јединица локалне самоуправе у области заштите природе. Јединица локалне самоуправе, у складу са својим специфичностима и Стратегијом заштите природе и природних вредности Републике Србије, доноси десетогодишњи програм заштите природе. Стручне послове заштите природе и природних добара на територији Аутономне Покрајине Војводине обавља стручна установа - Покрајински завод за заштиту природе.

На подручју општине Србобран налази се једно законом заштићено подручје Парк природе „Бељанска бара“, које представља заштићено подручје III категорије (заштићено природно добро локалног значаја). Ово заштићено природно добро, највећим делом у државном власништву, налази се на подручју две општине, Србобран и Бечеј. Настаје од неколико плитких долова, који се спајају на 3 км северно од Старобечејских салаша, одакле тече у правцу југозапада и улива се у Велики бачки канал код Турије. Укупна

³⁹Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁴⁰Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁴¹Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

површина природног добра износи 173 12 11 ха/ар/м2 , од чега се под режимом заштите II категорије налази 89 38 79 ха/ар/м2 , а под режимом заштите III степена 83 73 32 ха/ар/м2. Око природног добра успостављена је заштитна зона чија је површина 325 82 00 ха/ар/м2 . ПП „Бељанска бара“ је значајно станиште биљних и животињских врста влажних екосистема, посебно птица и аутохтоних врста риба. На овом подручју утврђено је присуство преко 10 биљних заједница, 80 врста/подврста биљака, 23 врсте риба, 7 врста водоземаца, 136 врста птица, као и велики број врста инсеката и сисара.⁴²

Подручје посебне намене мултифункционалног еколошког коридора Тисе делом се налази и на територији општине Србобран (КО Надаљ II). У питању је коридор од међународног значаја, а чине га река Тиса и њено обалско подручје, укључујући и заштићена подручја као и подручја за које се планира законска заштита. Ово подручје представља кохерентан систем природних и/или полуприродних предеоних елемената који су организовани са циљем одржавања и унапређења еколошких функција, а истовремено пружају одговарајуће могућности за одрживо коришћење природних ресурса.⁴³

Шуме

Према подацима РСЗ из 2023, обрасла шумска површина у 2022.обухвата 11,03ха. Према подацима добијеним од Општине Србобран, за пошумљавање у 2023. години одређена је локација коју чини пољопривредно земљиште у својини Републике Србије, са правом коришћења Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, које је преко Управе за пољопривреде земљиште дато на коришћење без накнаде у сврху пошумљавања Јавном комуналном предузећу „Градитељ“ из Србобрана - овај пут површина на којој је обављено пошумљавање износила је око 3,8 хектара.⁴⁴

У протеклим годинама Општина Србобран је посветила посебну пажњу пројектима пошумљавања. За пошумљавање су коришћене аутохтониме врстаме дрвећа, које се на овом подручју од природе јављају и које су добро адаптиране на локалне условима средине, као што су: пољски јасен (*Fraxinus angustifolia* Vahl.), храст лужњак (*Quercus robur* L.), бела врба (*Salix alba* L.), кошараста врба (*Salix viminalis* L.), бела топола (*Populus alba* L.), вез (*Ulmus laevis* Pallas), бела липа (*Tilia tomentosa* Moench.), бреза (*Betula pendula* Roth) брест вез (*Ulmus laevis* Willd.), дивља крушка (*Pyrus pyraeaster* (L.) Burgsd.), дивља трешња (*Prunus avium* L.), липа (*Tilia* spp.) и храст медунац (*Quercus pubescens* Willd.).⁴⁵

4.3 ЗЕМЉИШТЕ

Законом о заштити земљишта (Службени гласник Републике србије број 112/2015) уређује се заштита земљишта, систематско праћење стања и квалитета земљишта, мере

⁴²Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁴³Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁴⁴Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁴⁵Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

санације, ремедијације, рекултивације, инспекцијски надзор и друга питања од значаја за заштиту и очување земљишта као природног ресурса од националног интереса. Према члану 6 овог закона, заштиту земљишта у оквиру својих овлашћења и обавеза обезбеђују Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, правна лица, предузетници, односно власници и корисници земљишта који у обављању активности угрожавају, деградирају или загађују земљиште.

У остваривању система заштите земљишта субјекти заштите из става 1. овог члана су одговорни за сваку активност којом се нарушава или може да се наруши природно стање и квалитет земљишта и за непредузимање мера заштите у складу са овим и другим законима.

У педолошком саставу земљишта преовлађују черноземи и ливадске црнице, и једно је од најплоднијих у Европи. На подручју општине Србобран присутно је неколико типова земљишта (Табела 7)⁴⁶

Табела 7. Типови земљишта општине Србобран⁴⁷

Тип земљишта	Површина (ха)	Учешће у %
Чернозем	21.780,95	77,33
Солончак и солонец	31,08	0,11
Хумофлувисол	5.817,03	20,65
Хумоглеј и еуглеј	537,82	1,91
Укупно	28.166,88	100,00

Чернозем, као земљиште најповољнијих физичких и хемијских особина, па самим тим и највеће производне способности, заступљен је са највећим процентом (77,33%), на површини од 21.780,95 ха. Хумофлувисол (флувијално ливадско земљиште) простире се на површини од 5.817,03 ха, што чини 20,65% територије Општине. Хумоглеј и еуглеј покривају површину од 537,82 ха, што чини 1,91% територије Општине. Најмању површину обухватају земљишта солончак и солонец, и то 31,08 ха, што чини свега 0,11% Општине.⁴⁸

Пољопривредно земљиште

Подручје општине Србобран одликује се веома квалитетним плодним земљиштем. Око 65% обрадивог земљишта спада у прве две бонитетне класе. Углавном су у питању черноземи и ливадске црнице на лесној подлози. Међутим, плодно земљиште се деценијама загађује нерационалном употребом вештачких ђубрива и пестицида, као и отпадним материјама пореклом са сточних фарми и индустријских погона. Такође, непостојање већих шумских површина и ветрозаштитних појасева на подручју Општине појачава ефекат еолске ерозије и исушивање земљишта. Земљиште се загађује и дивљим депонијама, као и саобраћајем (изградњом саобраћајница, прометом возила). С обзиром на значај пољопривредног земљишта за Општину, усмерену великим делом на

⁴⁶Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁴⁷Извештај „Могућности за узгајање брзорастућих енергетских засада са аспекта расположивости пољопривредног земљишта у Републици Србији“, Министарство рударства и енергетике, Министарство пољопривреде и заштите животне средине, УНДП Србија, Београд, 2017.

⁴⁸Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

пољопривредну производњу, потребно је посебно обратити пажњу на очување плодности пољопривредног земљишта. Неопходно је успоставити систем праћења стања плодног земљишта чији би подаци омогућили боље сагледавање целокупне ситуације у погледу загађења пољопривредног земљишта, што би олакшало решавање датих проблема кроз формирање јасних конкретних мера и активности.⁴⁹

У циљу заштите земљишта јединице локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности треба да обезбеде систематско праћење стања и квалитета земљишта, и одржавање базе података о стању и квалитету земљишта, а у складу са Програмом мониторинга земљишта (Закон о заштити земљишта). Уредбом о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС”, број 88/20) прописана је методологија, индикатори, стандарди и остало, које је неопходно испунити у поступку мониторинга за систематско праћење квалитета и стања земљишта.

4.4 ЈАВНЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

Паркови и зелене површине

На подручју општине Србобран површине под јавним зеленилом су недовољно заступљене. Када је у питању ваншумско зеленило, најзначајније јавне зелене површине у свакој локалној заједници представљају паркови, целине високе естетске и функционалне вредности. У општини Србобран постоји неколико паркова: парк на Тргу Слободе (насеље Србобран), паркови код месне заједнице, поште, дома здравља и цркве (насеље Надаљ). Остале зелене површине у Општини укључују зеленило поред саобраћајница, зграда, кућа, јавних објеката, спортско-рекреативних површина, паркинга, гробаља итд., и махом су представљене травњацима и ниским растињем.⁵⁰

4.5 ВАЗДУХ

Мониторинг и квалитет ваздуха

Чланом 74 Устава Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", бр. 98/2006 и 115/2021) се прописује да свако има право на здраву животну средину, као и на благовремено и потпуно обавештење о њеном стању. Одговорним за заштиту животне средине сматра се сваки појединац, који је дужан да је чува и побољшава, а посебно Република Србија и аутономна покрајина.⁵¹

Законом о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Србије", бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон) се у члану 24 прописује да се у Републици Србији заштита ваздуха остварује предузимањем мера систематског праћења квалитета ваздуха, смањењем загађивања ваздуха загађујућим материјама испод прописаних граничних вредности и предузимањем техничко-технолошких и других потребних мера за смањење емисије, праћењем утицаја загађеног ваздуха на здравље

⁴⁹Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁵⁰Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁵¹Члан 74 Устава Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 98/2006 и 115/2021)

људи и животну средину. Мере заштите ваздуха обезбеђују очување атмосфере у целини са свим њеним процесима и климатским обележјима.⁵²

Према одредбама Закона о заштити ваздуха ("Службени гласник Републике Србије", бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 - др. закон), у циљу ефикасног управљања квалитетом ваздуха успоставља се јединствени функционални систем праћења и контроле степена загађења ваздуха и одржавања базе података о квалитету ваздуха (мониторинг квалитета ваздуха).⁵³ Системом мониторинга квалитета ваздуха успоставља се државна и локалне мреже мерних станица и/или мерних места за фиксна мерења.⁵⁴ Мониторинг квалитета ваздуха у Републици Србији, у оквиру своје надлежности утврђене законом, обезбеђују Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе.⁵⁵

Према одредбама Закона о заштити ваздуха ("Службени гласник Републике Србије", бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 - др. закон), израду Годишњег извештаја о стању квалитета ваздуха у Републици Србији припрема и објављује Агенција за заштиту животне средине. Годишњим извештајем обухваћени су подаци који су достављени Агенцији од стране институција које врше мерења и учествују у мониторингу квалитета ваздуха на националном и локалном нивоу. Уредбом о утврђивању програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 58/2011), дефинисане су мерне станице и мерна места, њихов број и распоред, као и загађујуће материје које се на њима мере.^{56,57}

Годишњи извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији обухвата годишњу оцену квалитета ваздуха за три зоне и осам агломерација у Републици Србији. Сагласно члану 5. Закона о заштити ваздуха, Уредбом о одређивању зона и агломерација ("Службени гласник Републике Србије", број 98/2012), на територији Републике Србије одређене су три зоне и осам агломерација. Територије и називи зона су:⁵⁸

- Зона "Србија", која обухвата територију Републике Србије, осим територија аутономних покрајина, града Београда, града Ниша, града Ужица, града Смедерева, општине Косјерић и општине Бор;
- Зона "Војводина", која обухвата територију АП Војводине, осим територије града Новог Сада и града Панчева;
- Зона "Косово и Метохија", која обухвата територију АП Косово и Метохије.

На територији Републике Србије одређене су осам агломерација:⁵⁹

⁵²Члан 24 Закона о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Србије", бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14 /2016, 76/2018, 95/2018 - др закон и 95/2018 - др закон)

⁵³Члан 9 став 1 Закона о заштити ваздуха ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 - др. закон)

⁵⁴Члан 10 став 1 Закона о заштити ваздуха ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 - др. закон)

⁵⁵Члан 9 став 2 Закона о заштити ваздуха ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 - др. закон)

⁵⁶Пантић О. Анализа законодавног оквира Заштита ваздуха, Београдски фонд за политичку изузетност (БФПИ), Београд, 2020. година, <https://bos.rs/ekz/uploaded/Analiza-zakonodavnog-okvira-kvaliteta-vazduha-u-Srbiji.pdf>

⁵⁷Годишњи Извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији 2021. године, Агенција за заштиту животне средине Републике Србије, Министарство заштите животне средине, Република Србија, Београд, 2022. година, http://www.sepa.gov.rs/download/Vazduh_2021.pdf

⁵⁸Члан 2, Уредба о одређивању зоне и агломерације („Службени гласник Републике Србије“, број 98/2012)

⁵⁹Члан 2, Уредба о одређивању зоне и агломерације („Службени гласник Републике Србије“, број 98/2012)

- 1) Агломерација "Београд", која обухвата територију града Београда;
- 2) Агломерација "Нови Сад", која обухвата територију града Новог Сада;
- 3) Агломерација "Ниш", која обухвата територију града Ниша;
- 4) Агломерација "Бор", која обухвата територију општине Бор;
- 5) Агломерација "Ужице", која обухвата територију града Ужица;
- 6) Агломерација "Косјерић", која обухвата територију општине Косјерић;
- 7) Агломерација "Смедерево", која обухвата територију града Смедерева;
- 8) Агломерација "Панчево", која обухвата територију града Панчева.

Сагласно члану 21 Закона о заштити ваздуха, а према нивоу загађености, полазећи од прописаних граничних и толератних вредности, на основу резултата мерења, утврђују се следеће категорије квалитета ваздуха:⁶⁰

- прва категорија – чист или незнатно загађен ваздух, где нису прекорачене граничне вредности нивоа ни за једну загађујућу материју;
- друга категорија – умерено загађен ваздух, где су прекорачене граничне вредности азот-диоксида, али није прекорачена толерантна вредност и нису прекорачене граничне вредности за остале загађујуће материје;
- трећа категорија – прекомерно загађен ваздух, где су прекорачене граничне вредности за једну или више загађујућих материја.

О спровођењу Програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи стара се Министарство заштите животне средине Владе Републике Србије. Обавља координацију активности државне мреже и сарађује са другим органима државне управе који на основу посебних прописа учествују у праћењу квалитета ваздуха, посебно са органима надлежним за заштиту здравља људи, заштиту природе, праћење метеоролошких услова и друго, као и са органима аутономне покрајине и јединицама локалне самоуправе. Праћење квалитета ваздуха у државној мрежи, у оквиру својих надлежности, врше Агенција за заштиту животне средине, републичка организација надлежна за хидролошке и метеоролошке послове и овлашћена правна лица који имају обавезу да податке о извршеним мерењима достављају Агенцији.⁶¹

За праћење квалитета ваздуха на нивоу аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе формирају се локалне мреже које чине допунске мерне станице и/или мерна места које надлежни орган аутономне покрајине и надлежни орган јединице локалне самоуправе одређују на основу мерења или поступака процене за зоне и агломерације за које нема података о нивоу загађујућих материја, а у складу са својим потребама и могућностима.⁶²

Мониторинг квалитета ваздуха у локалној мрежи обавља се према програму који за своју територију доноси надлежни орган аутономне покрајине и надлежни орган јединице локалне самоуправе а који мора бити усклађен са Програмом контроле квалитета ваздуха у државној мрежи, а на који сагласност даје Министарство заштите животне средине. Средства за реализацију програма контроле квалитета ваздуха у локалној мрежи

⁶⁰Годишњи Извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији 2021. године, Агенција за заштиту животне средине Републике Србије, Министарство заштите животне средине, Република Србија, Београд, 2022. година, http://www.sepa.gov.rs/download/Vazduh_2021.pdf

⁶¹Члан 13, Закон о заштити ваздуха ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 - др. закон)

⁶²Програм контроле квалитета ваздуха на територији Града Новог Сада у 2021. и 2022. години

обезбеђују се из буџета аутономне покрајине и буџета јединице локалне самоуправе, а координацију свих активности локалне мреже обавља надлежни орган аутономне покрајине и надлежни орган јединице локалне самоуправе који су у обавези да податке о резултатима мониторинга квалитета ваздуха јавно објаве и доставе Агенцији за заштиту животне средине.⁶³

Према званичним подацима Агенције за заштиту животне средине из 2020. године, у погледу квалитета ваздуха територија општине Србобран припада тзв. зони Војводина, у којој је ваздух чист или незнатно загађен (прва категорија).⁶⁴

На територији општине Србобран у периоду од 17.03.2023. до 29.02.2023. године спроведено је мерење концентрација сумпор-диоксида, азот-диоксида, чађи и укупних таложних материја на фиксном (урбаном) мерном месту ММ1 – ЈКП „Градитељ“ које се налази у улици Доситеја Обрадовића број 2, у дворишту Јавног комуналног предузећа “Градитељ” у Србобрану. У окружењу мерног места се налазе аутобуска станица, објекти колективног становања, канал Дунав-Тиса-Дунав, топлана, Основна школа “Вук Караџић”, гимназија и економска школа “Светозар Милетић” зграда малог позоришта, као отворени спортски терени. Резултати испитивања квалитета ваздуха у општини Србобран показали су да није дошло до прекорачења годишњих граничних вредностиконцентрација сумпор-диоксида, азот-диоксида, чађи и укупних таложних материјапрописаних Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“ бр. 11/2010, 75/2010 и 63/2013) Прилог X одељак Б.⁶⁵⁶⁶

У циљу превенције загађења ваздуха у општини Србобран усвојен је документ Мере превенције загађења ваздуха у складу са Програмом заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године, са акционим плановима како би се одржало стање квалитета ваздуха у Општини на нивоу прве категорије.

4.6 ОТПАД

Управљање отпадом организује се на начин који не представља опасност по здравље људи и животну средину у складу са законом. Према Закону о управљању отпадом („Службени гласник РС”, број 36/09, 88/10, 14/16 и 95/2018 - др. закон) субјекти надлежни за управљање отпадом су Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, Агенција за заштиту животне средине, стручне организације за испитивање отпада, невладине организације, укључујући и организације потрошача, други органи и организације, у складу са законом.

Јединица локалне самоуправе у складу са Законом о управљању отпадом, Законом о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018) и Законом о комуналним делатностима ("Сл. гласник РС", бр. 88/2011,

⁶³Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 – др. закон)

⁶⁴Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁶⁵Мере превенције загађења ваздуха, Општина Србобран, 2022. година

⁶⁶Годишњи извештај о контроли квалитета ваздуха на подручју општине Србобран у периоду од 17.03.2023. до 29.02.2023. године, Општинска управа Србобран, март 2024, Србобран

104/2016 и 95/2018) има следеће одговорности:

- припремају регионалне планове управљања отпадом, усклађене са Програмом;
- управљања отпадом Републике Србије за период 2022-2031.године и у сарадњи саосталим општинама;
- доносе локалне планове управљања отпадом, усклађене са Програмом управљањаотпадом Републике Србије за период 2022-2031.године;
- просторним плановима утврђују локације за постројења за управљање отпадом;
- удружују се са другим општинама у циљу заједничког управљања отпадом;
- спроводе санацију и затварање одлагалишта сагласно плану управљања отпадом;
- организују сакупљање и сигурно одлагање отпада у складу са стандардима и локалним планом управљања отпадом;
- омогућују одвојено сакупљање секундарних сировина и органског отпада, и
- организују превоз до центара за управљање отпадом;
- достављају податке Агенцији за заштиту животне средине Републике Србије у складу с прописима.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе у складу са Законом:

- доноси локални план управљања отпадом, обезбеђује услове и стара се о његовом спровођењу;
- уређује, обезбеђује, организује и спроводи управљање комуналним, односно инертним и неопасним отпадом на својој територији;
- уређује поступак наплате услуга у области управљања комуналним, односно инертним и неопасним отпадом;
- издаје дозволе, одобрења и друге акте у складу са законом, води евиденцију и податке доставља надлежном министарству;
- на захтев министарства или надлежног органа аутономне покрајине даје мишљењеу поступку издавања дозвола;
- врши надзор и контролу примене мера поступања са отпадом у складу са законом;
- као и друге послове утврђене законом.

Јединица локалне самоуправе својим актом одређује органе и службе надлежне за обављање послова. Јединице локалне самоуправе најчешће се удружују и врше поделу послова и одговорности ради остваривања заједничких циљева, планова и програма развоја у области заштите животне средине. Обављање комуналних делатности може се организовати за две или више јединица општина, односно насеља, под условима утврђеним законом и споразумом скупштина тих општина. Јединица локалне самоуправе ради остваривања својих права и дужности и задовољавања потреба локалног становништва оснива предузећа, установе и друге организације које врше јавну службу.⁶⁷

Одлуком оснивача Скупштине општине Србобран јавно комунално предузеће „Градитељ“ основано је 1965. године. Предузеће је основано ради обављања грађевинских, стамбених и комуналних послова за територију општине Србобран. Ово

⁶⁷ Локални план управљања отпадом општине Србобран за период 2022 - 2031. године, Немачка сарадња у Србији, Гиз, 2022.година

предузеће је на почетку обављало послове одржавања стамбених зграда и станова, грађевинске и комуналне послове. Временом су се грађевински послови издвојили из овог предузећа, као и послови одржавања стамбених зграда и станова, а предузеће је наставило да обавља комуналне делатности односно услуге на подручју ове општине и то: производњу и дистрибуцију воде, одвођење отпадних вода, производњу и испоруку топлотне енергије, погребне услуге, одржавање хигијене града, изношење и депоновање отпада, хигијеничарске услуге, пијачне и вашарске услуге, одржавање градског зеленила, услуге аутобуске станице, а крајем 80-их и почетком 90-их година ово предузеће обавља и услуге дистрибуције гаса. Предузеће је организовано по Службама и то: заједничка служба (правна, рачуноводствена и финансијска), служба водовода и канализације, служба за пружање грејних услуга и дистрибуцију гаса, за комуналне услуге и аутобуска станица.

Просечна дневна количина отпада по становнику настала у општини Србобран износи 0.87 килограма. Организовано сакупљање и транспорт отпада у општини Србобран је успостављено у сва три насељена места и то са покривеношћу од 100% (укупан број домаћинстава у којима се спроводи организовано сакупљање и транспорт отпада је 5908).

Табела 8. Сакупљање отпада по насељима у општини Србобран

Називи насеља у општини	Укупан број домаћинстава	Проценат домаћинстава обухваћен сакупљањем отпада
Надаљ	704	100
Србобран	4357	100
Турија	847	100

Сакупљање комуналног отпада у општини Србобран се обавља помоћу три камиона аутосмећара, као и једног аутоподизача. Отпад се сакупља 5 дана у седмици у оквиру једне смене. Општина Србобран тренутно не поседује оперативно постројење за издвајање отпада, такође у општини није заступљен никакав вид примарне сепарације отпада.

Јавно комунално предузеће "Градитељ" Србобран сав комунални отпад који се сакупи на територији општине Србобран транспортује и одлаже на главној депонији. Главна депонија је смештена поред пута Србобран – Фекетић на удаљености од 7,1 км северозападно од последњих кућа у насељу Србобран. Депонија је приближно правоугаоног облика и простире се на површини од 1,01 ха, а процењена просечна висина насута слоја отпада износи 0,5 м. На основу ових вредности је израчунато да на овој локацији има око 5.050 м³ отпада. Простор који заузима главна депонија није ограђен што омогућава неометан приступ лицима која врше сакупљање секундарних сировина и локалним животињама које разносе отпад. На депонији не постоји контрола одлагања отпада, те се међу отпадом може наћи и животињског и кланичног отпада, а што, такође, омогућава одлагање отпада на за то непредвиђена места, као и одлагање других врста отпада осим комуналног. Отпад се на контролисаној (градској) депонији не прекрива инертним материјалом, већ се само гура у удолину, услед чега се отпад разноси

по околини због утицаја ваздушних струја и разних животиња. Депонија не поседује никакве мере заштите и спречавања загађења животне средине како у домену процедурних вода, тако и у домену депонијског гаса. Једини облик уређења депоније представља разастирање отпада како би се локација боље и дуже могла користити. ЈКП "Градитељ" Србобран једном годишње чисти дивље депоније и одвози отпад на градску депонију.

Поред главне депоније на територији општине Србобран налазе се две дивље депоније које су лоциране у насељу Надаљ и Турија. Велики број дивљих депонија последица је мањег степена покривености услугама сакупљања отпада у претходном периоду али у већој мери људског немара и слабог рада инспекцијских служби.⁶⁸

Што се тиче отпада у виду истрошених акумулатора, процене су да се на подручју Општине годишње генерише око 1.400 комада акумулатора, који сакупљају сакупљачи секундарних сировина и односе на рециклажу. Истрошене батерије се бацају заједно са осталим отпадом. Такође, годишње се на подручју Општине генерише око 17 тона отпадног моторног уља, 140 тона отпадних гума, непозната количина отпадних возила и металног отпада, 37 тона отпада од електричне и електронске опреме. Медицински отпад генерисан у дому здравља „др Ђорђе Бастић“ транспортује се у Институт за јавно здравље Војводине, где постоји постројење за третман овог отпада. Угинуле животиње се односе на старо сточно гробље које је очишћено, санирано и пошумљено. У Општини постоје посебне локације за одлагање грађевинског отпада, а рециклаже ове врсте отпада нема. На подручју општине Србобран, поред ЈКП „Градитељ“, постоје и приватни оператери који имају дозволу за управљање отпадом, а чије се седиште налази на подручју општине Србобран као што су: Реџаећ доо, Тргоауто доо, Рос Метал доо, Отпад Пивнички доо и Душица Пивнички ПР Сакупљање отпада трговина Пивнички.

У претходној деценији, Општина је усвојила више докумената у области управљања отпадом (локални и регионални план) а најновији докуменатису Регионални план управљања отпадом за Град Нови Сад и Општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беоцин, Жабал, Србобран, Темерин и Врбас за период 2019 – 2028. године и Локални план управљања отпадом општине Србобран за период 2022 - 2031. године. Регионалним планом управљања отпадом, као и Локалним планом управљања отпадом за општину Србобран предвиђа изградњу регионалне депоније за општине Нови Сад, Бачку Паланку, Бачки Петровац, Беоцин, Жабал, Србобран, Темерин и Врбас. Локација планиране регионалне депоније је локација постојеће контролисане депоније која се налази на удаљености од око 200 м од аутопута Е75 Београд – Нови Сад – Суботица и око 200 м од магистралног пута Нови Сад – Темерин - Бечеј. Депоније је удаљена око 700 м од почетка насељеног дела града и око 6 км од центра Новог Сада. Укупна површина комплекса је 56 ха, од чега само тело депоније заузима површину од 22 ха.⁶⁹⁷⁰

⁶⁸ Локални план управљања отпадом општине Србобран за период 2022 - 2031. године, Немачка сарадња у Србији, Гиз, 2022. година

⁶⁹ Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година, <https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>

⁷⁰ Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне области локалног одрживог развоја, Општина Србобран, 2014.

4.7БУКА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ

Према проценама Светске здравствене организације, негативно дејство букедобиа све веће размере у урбаним срединама. Област буке у животној средини регулисана је Законом о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Србије", бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон), Законом о заштити од буке у животној средини ("Сл. гласникРС", бр. 96/2021), као и пратећим подзаконским актима, који су усклађени са важећим прописима ЕУ.

Чланом 9, став 1 Закона од заштите од буке у животној средини ("Сл. гласникРС", бр. 96/2021) јединицалокалнесамоуправе:

- 1) утврђује мере и услове звучне заштите у плановима, програмима и пројектима, укључујући и оне на које даје сагласност у поступку стратешке процене утицаја, процене утицаја пројеката на животну средину, односно у поступку издавања интегрисане дозволе за рад постројења и активности;
- 2) врши акустичко зонирање, одређује тихе зоне, као и мере забране и ограничења на својој територији и то одлуком надлежног органа, у складу са овим законом;
- 3) уређује мере и услове звучне заштите и коришћења извора буке у стамбеним и стамбено пословним објектима као и у пословним објектима, у зонама за становање у којима се обавља делатност која буком омета и узнемирава становништво на својој територији, одлуком надлежног органа у складу са овим законом и другим прописима;
- 4) обезбеђује финансирање и спроводи мониторинг буке у животној средини на својој територији;
- 5) врши надзор и контролу примене мера заштите од буке у животној средини, за све објекте за које дозволу за изградњу издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе.

У члану 27 Закона од заштите од буке у животној средини ("Сл. гласникРС", бр. 96/2021) наводи се да су подаци из мониторинга буке, стратешких карата буке и акционих планова део јединственог информационог система животне средине у складу са законом којим се уређује заштита животне средине.

У општини Србобран спроведено је акустично зонирање територије. Међутим, мониторинг буке у општини Србобран се не спроводи.

4.8ЕЛЕКТРОМАГНЕТСКО (НЕЈОНИЗУЈУЋЕ) ЗРАЧЕЊЕ

Технолошки развој донео је велики број вештачких извора електромагнетског зрачења (ЕМ) у животној средини. Вештачки извори зрачења у људском окружењу стварају електрично, магнетско и електромагнетско поље које може бити пожељно и намерно (радио и телевизијски преноси, мобилна телефонија), али може бити и непожељно, као пратећа појава у околини далековода, трансформатора, електричних и електронских уређаја. Употреба све већег броја оваквих уређаја допринела је све вишем нивоу професионалне и амбијенталне изложености човека ЕМ зрачењу и довела до општег повећања његовог нивоа.

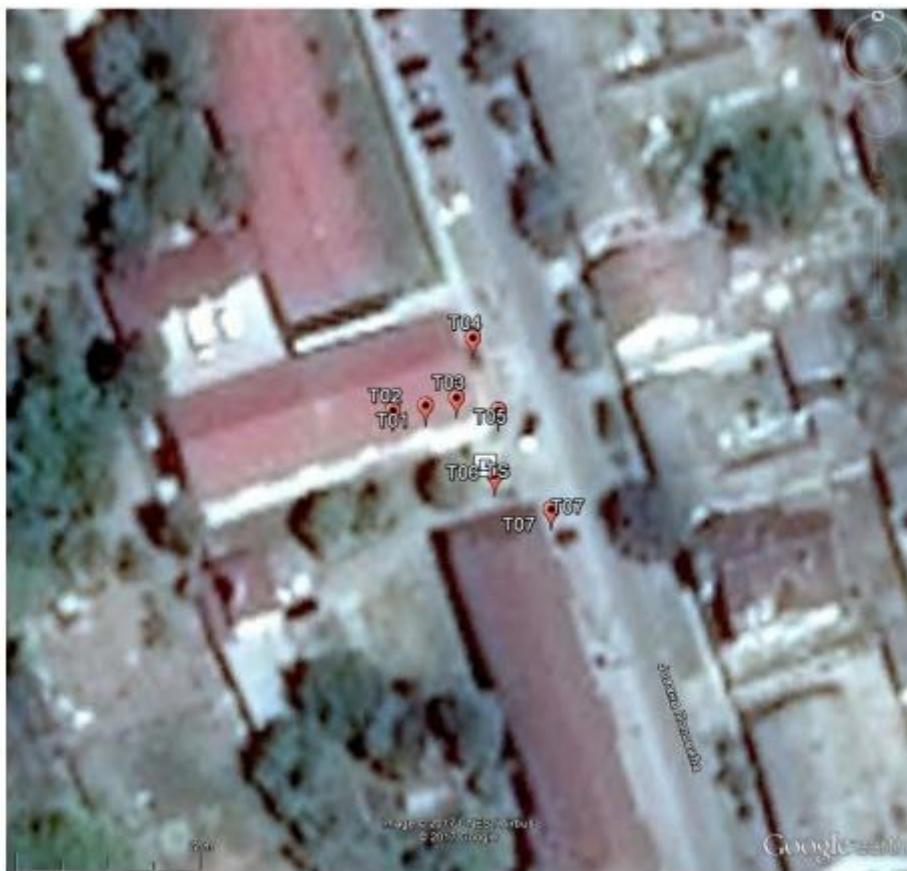
Та је чињеница указала на потребу за сталним мониторингом ЕМ, односно нејонизујућег зрачења у животној средини, као и за примену одговарајућих прописа. Мониторинг стања животне средине прописује Закон о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Србије", бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон), члан 69. и 70;

Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине ("Службени гласник Републике Србије", број 37/11) прописује се Национална листа индикатора заштите животне средине, а Законом о заштити од нејонизујућих зрачења („Службени гласник Републике Србије”, број 36/09), са пратећим подзаконским актима, уређени су услови и мере заштите здравља људи и животне средине од штетног дејства нејонизујућих зрачења при коришћењу извора нејонизујућих зрачења.

Закон о заштити од нејонизујућих зрачења базиран је на досадашњим сазнањима из области заштите од нејонизујућих зрачења и на подацима о регулативи и њеном садржају из ове области земаља Европске уније и других земаља. У сам Закон су уграђене и препоруке Светске здравствене организације у вези са коришћењем извора нејонизујућих зрачења, чиме је извршено усклађивање са релевантним међународним прописима и директивама.

Мерење јачине електричног поља и магнетне индукције спроведено је 2017. године на 7 мерних тачака у непосредној околини трансформаторске станице на локацији Јована Поповића 25, у Србобрану (у Дому здравља, „ДР Ђорђе Бастић“). Највеће измерене тренутне вредности електричног поља при максималном оптерећењу на 50 Hz, су на мерном месту Т01 и то $E=8,992 \text{ V/m}$, излагање је $0,00450 \leq 1$. Највеће измерене и екстраполиране вредности магнетне индукције при максималном оптерећењу на 50 Hz, су на мерном месту Т07 и то $B=1,726 \text{ }\mu\text{T}$, излагање је $0,04314 \leq 1$.⁷¹

⁷¹ Извештај о извршеном мерењу нивоа нејонизујућих зрачења у нискофреквентном подручју на територији АП Војводина за 2017. годину, Институт Ватрогас, Нови Сад, 2017. година

Слика 3.Приказ распореда мерних тачака у околини извора нејонизујућег зрачења⁷²

5. SWOT АНАЛИЗА

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) анализа представља анализу екстерних (снаге и слабости) и интерних фактора (шансе и претње). Ова анализа представља основу за стратешко планирање, односно дефинисање будућих циљева, пројеката и мера. У наставку је приказана SWOT анализа која се односи на заштиту животне средине општине Србобран усклађена са Планом развоја општине Србобран 2022-2030.

Табела 9.SWOT анализа⁷³

СНАГЕ	СЛАБОСТИ

⁷² Извештај о извршеном мерењу нивоа нејонизујућих зрачења у нискофреквентном подручју на територији АП Војводина за 2017. Годину, Институт Ватрогас, Нови Сад, 2017. година

⁷³ План развоја општине Србобран за период 2022-2030. године, Општина Србобран, 2021.година

• Опредељеност свих органа општине Србобран за заштиту животне средине • Добра сарадња на нивоу Општине; • Добра сарадња са надлежним министарством и другим Републичким органима и организацијама; • Добра сарадња са стручним и научним организацијама и институцијама и цивилним сектором; • Повољан гео-стратешки положај • Повољне хидрографске карактеристике • Квалитетно земљиште велике производне способности • Добра функционалност система за водоснабдевање • Сва домаћинства у систему за прикупљање комуналног чврстог отпада • Постојање приватних иницијатива у погледу одрживог управљања отпадом (оператери са дозволама за управљање отпадом) • Законом заштићено природно добро (Парк природе „Белањска бара”) • Подручје посебне намене мултифункционалног еколошког коридора реке Тисе • Постојање удружења грађана у области екологије и заштите животне средине	• Лош квалитет воде за пиће • Загађен Велики бачки канал • Мали број домаћинстава прикључен на канализациону мрежу • Непречишћавање комуналних отпадних вода • Несанитарна главна депонија • Дивље депоније у насељима • Непостојање мониторинга аерозагађења • Непостојање сепарације и рециклаже чврстог отпада • Непостојање система мониторинга загађења пољопривредног земљишта (тешки метали, пестициди итд.) • Непостојање мониторинга квалитета површинских вода • Непостојање мониторинга буке • Мала површина Општине под парковима /јавним зеленилом • Недовољна финансијска средства за заштиту и унапређење животне средине
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
• Изградња пречистача отпадних вода • Фазна изградња канализационе мреже • Искоришћавање потенцијала обновљивих извора енергије • Међуопштинска, међурегионална и међудржавна сарадња у погледу заједничких пројеката везаних за екологију и ЗЖС • Мониторинг квалитета животне средине • Сарадња са научним/стручним институцијама/организацијама, у погледу пројеката у вези са ЗЖС • Коришћење страних фондова за финансирање пројеката у области ЗЖС	• Климатске промене • Лоша казне на политика за непоштовање прописа у области ЗЖС • Лоша координација активности локалних власти са институцијама на покрајинском/републичком нивоу власти • Низак ниво свести о потреби заштите и унапређења животне средине

• Учесће заинтересоване јавности у одлучивању о заштити животне средине • Едукација и подизање нивоа свести о потреби заштите животне средине	

6. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ

Приоритетни циљеви Програма заштите животне средине општине Србобран су усклађени са циљевима предвиђеним Планом развоја општине Србобран за период 2022-2030. године и Средњорочним планом општине Србобран за период 2024.-2026. године.

Приоритетни циљ1.- Заштита животне средине путем концепта одрживог развоја – зелена инфраструктура

Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2026.
Проценат укупне површине под шумама	0,15%	0,20%

Мера 1.1: Изградња и реконструкција зелених површина јавне намене

Јавне зелене површине су површине чије коришћење, подизање, уређење и очување представља општи интерес и које су доступне свима под једнаким условима. У општини Србобран јавне зелене површине нису довољно заступљене. Повећањем зелених површина у општини допринеће се квалитету животне средине, а самим тим и добробити локалног становништва. Паркови се примарно користе за одмор, шетњу, забаву и игру. Поред тога паркови, као и јавне зелене површине, поред функционалне имају и естетске вредности. Повећањем зелених јавних површина општина Србобран биће естетски лепша и пуређенија општина за живот.

Мера која се планира да се спроведе у периоду 2022-2026. Године односи се на активности које су усмерене на изградњу и уређење зелених површи на јавне намене на територији општине.

Мера која ће бити спроведена је инвестициона.

Предвиђена мера ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је припремила оквирни износ средстава, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мере, а све видљиво кроз Програмски буџет.

Период реализације 2022–2026.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2. Унапређење енергетске ефикасности

Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2026.
Спроведене активности које су довеле до повећања енергетске ефикасности	2	4

Мера 2.1: реконструкција фасада јавних објеката

Подстицање енергетске ефикасности је важан елемент енергетске политике и политике заштите животне средине. Енергетска ефикасност је препозната као кључни механизам за задовољавање циљева одрживог снабдевања енергијом и заштите животне средине, јер подразумева коришћење мање енергије за исту количну корисног производа. Побољшање ефикасности крајње потрошње енергије је важан механизам за побољшање сигурности у снабдевању енергијом, али и значајно утиче на побољшање квалитета животне средине.

Реконструкција фасада јавних објеката допринеће обнови и одрживог, ефикасног и поузданог снабдевања енергијом јавних зграда на територији Општине. Након реконструкције ови јавни објекти постаће енергетски ефикаснији.

Планиране мере на јавним објектима допринеће и уштеди трошкова електричне и топлотне енергије, али и бољим условима боравка за крајње кориснике. Значајно ће се смањити губици енергије. Повећаће се енергетски потенцијал јавних објеката, коришћењем енергије из обновљивих извора. Становништво Општине ће добити одрживије, ефикасније окружење са поузданијим снабдевањем.

Значајна потрошња примарне и финалне енергије се остварује и у стамбеном сектору на територији општине Србобран. У овој области постоји велики потенцијал запобољашње енергетске ефикасности стамбених објеката и за уштеду енергије

Мера која се планира да се спроведе у периоду 2022–2026. Године односи се на активности које су усмерене на реконструкцију фасада јавних објеката, у циљу повећања енергетске ефикасности (замена столарије, фасаде, крова), као и на инсталацију и коришћење обновљивих извора енергије и енергетски ефикасне опреме у јавним предузећима, установама и институцијама.

Мера која ће бити спроведена спада у групу инвестиционих мера.

Предвиђена мера ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је припремила оквирни износ средстава, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мере, а све видљиво кроз Програмски буџет.

Период реализације 2022–2026.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.Управљање комуналним отпадом

Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност2026.
Број несанитарних (дивљих) депонија	1	0

Комунални отпад је отпад из домаћинства и онај који је по својој природи и саставу сличан том отпаду. Комунални отпад представља неискоришћен ресурс од којег би се могле добијати нове вредности попут сировине за производњу електричне енергије или топлотне енергије.Одрживо управљање комуналним отпадом допринеће смањењу негативног утицаја на животну средину.

Мере које се планирају да се спроведу у периоду 2022–2026. Године односе се на активности које су усмерене на санацију и рекултивацију старог сметлишта и дивљих депонија, набавку посуда за примарну селекцију отпада.

Предвиђена мера ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације,итд.).

Општинска управа Србобран је припремила оквирни износ средстава, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мере, а све видљиво кроз Програмски буџет.

Период реализације 2022–2026.

Мера 3.1: Санација дивљих депонија

У циљу минимизирања негативних утицаја неадекватно депоновног отпада у протеклом периоду, потребно је извршити санацију сметлишта.

У оквиру ове мере важно је разматрање могућности премештања отпада са локација дивљих депонија на једну локацију, и санација депонија.

Неоходно је едуковати становништво Општине о значају и начину примарне селекције отпада, као и могућности рециклаже отпада из домаћинства. Меру ће спровести Општина Србобран и ЈКП.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.Квалитетно и поуздано водоснабдевање, одношење и пречишћавање отпадних вода

Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност 2026.

Проценат домаћинстава прикључених на канализациону мрежу	5,38%	55%
Проценат отпадних вода који се пречишћавају	0%	100%

Међу циљевима одрживог развоја до 2030. наводи се *“Обезбедити доступност и одрживо управљање водом и санитаријама за све”*. Неопходно је постићи универзалан и једнак приступ чистој и здравствено безбедној пијаћој води свом становништву у Општини. Узевши у обзир да квалитет воде за пиће у Општини Србобран није на задовољавајућем нивоу, неопходно је извршити реконструкцију водоводне мреже. У Општини је мали проценат становништва који је прикључен на канализациону мрежу, а у циљу остварења циљева одрживог развоја тај број треба повећати. Само уз чисту и здравствено безбедну пијаћу воду и адекватне санитарне услуге могуће је допринети побољшању услова животне средине и побољшању квалитета животних услова локалног становништва.

Мере које су планиране да се спроведу у периоду 2022–2026. Године односе се на активности које су усмерене на реконструкцију водоводне мреже и обезбеђивање чисте воде, изградњу постројења за пречишћавање воде за пиће у Турији, изградња фабрике воде за пиће у Србобрану, изградња канализационе мреже отпадних вода у Србобрану и изградња постројења за пречишћавање отпадних вода.

Мера која ће бити спроведена спада у групу инвестиционих мера.

Предвиђена мера ће бити финансиране из општинског буџета, али и из донација од стране покрајинских и републичких органа и кроз програме и пројекте међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд.).

Општинска управа Србобран је припремила оквирни износ средстава, тј. Општинска управа располаже информацијама о средствима која ће бити неопходна за реализацију мере, а све видљиво кроз Програмски буџет.

Период реализације 2022–2026.

Мера 4.1: Изградња постројења за пречишћавање воде за пиће у Турији

Становници Турије треба да имају чисту и здраву пијаћу воду. Због тога је неопходно изградити постројење за пречишћавање воде за пиће у Турији. Мери ће извршити Општина Србобран и ЈКП.

Мера 4.2: Изградња фабрике воде за пиће у Србобрану

Да би сви становници Општине Србобран имали приступ чистој и здравствено-безбедној води за пиће, неопходно је изградити фабрику воде за пиће у Србобрану. Мери ће извршити Општина Србобран.

Мера 4.3: Изградња канализационе мреже отпадних вода у Србобрану

Због недовољног обухвата домаћинстава која су прикључена на канализациону мрежу, неопходно је изградити канализациону мрежу отпадних вода у Србобрану.

Мера 4.4: Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода

У циљу очувања животне средине неопходно је изградити постројење за пречишћавање отпадних вода у Србобрану. Активност из ове мере ће спроводити Општина Србобран.

7. АКЦИОНИ ПЛАН

7. АКЦИОНИ ПЛАН

Приоритетни циљ 1. Заштита животне средине путем концепта одрживог развоја – зелена инфраструктура						
Институција надлежна за мониторинг и контролу спровођења:Општина Србобран						
Показатељ(и) на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. година	Циљана вредност 2024. године	Циљана вредност 2025. године	Циљана вредност 2026. године
Пошумљеност општине	Проценат	Извештај	0,15	0,16	0,19	0,20

Мера 1.1: Изградња и реконструкција зелених површина јавне намене						
Институција надлежна за спровођење: Општина Србобран						
Период спровођења: 2024-2026				Врста мере: инвестициона		
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. године	Циљана вредност 2024. године	Циљана вредност 2025. године	Циљана вредност 2026. године
Укупнаповршинаподшумама	Проценат	Извештај	0,15	0,16	0,19	0,20
Извор финансирања мера	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 динара				
		2024. године	2025. године		2026. године	
ОпштинаСрбобран	П5-ПА-0001-514	1.400.000,00	1.400.000,00		1.400.000,00	
Министарство заштите животне средине	П5-ПА-0001-514	2.400.000,00	2.400.000,00		2.400.000,00	

Назив активности	Орган који спроводи активност	Рок за завршетак спровођења активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 динара		
					2024. године	2025. године	2026. године
1.1.1. Садња аутохтоних врста дрвећа	ОпштинаСрбобраниЈКП	2030	ОпштинаСрбобран и други извори	П5-ПА-0001-514	1.400.000,00	1.400.000,00	1.400.000,00

Приоритетни циљ 2. Унапређење енергетске ефикасности						
Институција надлежна за мониторинг и контролу спровођења: Општина Србобран						
Показатељ(и) на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. године	Циљна вредност 2024. године	Циљна вредност 2025. године	Циљна вредност 2026. године
Сprovedене активности које су доведле до повећања енергетске ефикасности	Број	Извештај	2	3	3	4

Мера 2.1: реконструкција фасада јавних објеката						
Институција надлежна за спровођење: Општина Србобран						
Период спровођења: 2024-2026			Врста мере: инвестициона			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. године	Циљана вредност 2024. године	Циљана вредност 2025. године	Циљана вредност 2026. године
Реконструисана фасада зграде Општинске	ком	Фотографије Извештај	1	/	1	/
Извор финансирања мера	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 динара				
		2024. године	2025. године	2026. године		
Општина Србобран	Планира се	/	67.000.000	/		

Назив активности	Орган који спроводи активност	Рок за завршетак спровођења активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 динара		
					2024. године	2025. године	2026. године
2.1.1. Санација, реконструкција и рестаурација објекта који користи Народна библиотека Србобран	Општина Србобран	2030	Општина Србобран	Планира се	/	67.000.000	/

Приоритетни циљ 3. санација и рекултивација сметлишта и дивљих депонија						
Институција надлежна за мониторинг и контролу спровођења: Општина Србобран						
Показатељ(и) на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. година	Циљана вредност 2024. године	Циљана вредност 2025. године	Циљана вредност 2026. године
Број несанираних депонија	Број	Извештај	1	1	0	0

Мера 3.1.Санација дивљих депонија						
Институција надлежна за спровођење: Општина Србобран						
Период спровођења: 2024-2026			Врста мере: инвестициона			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. године	Циљана вредност 2024. године	Циљана вредност 2025. године	Циљана вредност 2026. године
Број санираних дивљих депонија	Број	Извештај	1	0	0	0
Извор финансирања мера	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 динара				
		2024. године	2025. године	2026. године		
Општина Србобран	П2-ПА0008-1102	9.000.000	/	/		

Назив активности	Орган који спроводи активност	Рок за завршета к спровођења активност и	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 динара		
					2024. године	2025. године	2026. године
3.1.1. Уређење депоније	Општина Србобран ЈКП	2030	Општина Србобран	П2-ПА0008-1102	9.000.000	/	/

Приоритетни циљ 4. до2030.натериторијиопштинеСрбобрансвистановницимајудоступну,безбеднуиприуштивупијаћу воду						
Институција надлежна за мониторинг и контролу спровођења: Општина Србобран						
Показатељ(и) на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединиц а мере	Извор верификације	Почетна вреднос т 2023. година	Циљана вреднос т 2024. године	Циљана вреднос т 2025. године	Циљана вреднос т 2026. године
Обухватдомаћинставакојиим ају безбедну пијаћу воду уопштиниСрбобран	Процена т	Извештај Института за јавноздрављеВојводи не	0	30	60	70

Мера 4.1. Изградња постројења за пречишћавање воде за пиће у Турији						
Институција надлежна за спровођење: Општина Србобран						
Период спровођења: 2024-2026			Врста мере: инвестициона			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. године	Циљана вредност 2024. године	Циљана вредност 2025. године	Циљана вредност 2026. године
Изграђено постројење	ком	Грађевински дневник или Употреба дозвола	0	1	/	/

Извор финансирања мера	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 динара		
		2024. године	2025. године	2026. године
Општина Србобран, Вишине власти (АПВ, Министарство и други извори финансирања)	П2-ПА 0008-1102-451	10.761.881,00	/	/

Назив активности	Орган који спроводи активност	Рок за завршетак спровођења активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 динара		
					2024. године	2025. године	2026. године
4.1.1. Изградња постројења	Општина Србобран ИЈ КП	2024.	Општина Србобран, Вишине власти (АПВ, Министарство и други извори финансирања)	П2-ПА 0008-1102-451	10.761.881,00	/	/

Мера 4.2. Изградња фабрике воде за пиће у Србобрану						
Институција надлежна за спровођење: Општина Србобран						
Период спровођења: 2024-2026			Врста мере: инвестициона			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. године	Циљна вредност 2024. године	Циљна вредност 2025. године	Циљна вредност 2026. године
Изграђена фабрика воде	ком	Грађевински дневници или Употребна дозвола	0	1	/	/
Извор финансирања мера	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 динара				
		2024. године		2025. године		2026. године
Општина Србобран, Виши ниво власти (АПВ, Министарство и други извори финансирања)	Планира се	300.000.000,00	/		/	

Назив активности	Орган који спроводи активност	Рок за завршетак спровођења	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 динара		
					2024.	2025.	2026.

		активн ости			године	5. год ине	6. год ине
4.2.1.Изградњафа абрикеводе	ОпштинаСр бобран	2024.	ОпштинаСрбобран,В ишинивои власти(АПВ,Министарст воидругиизвори финансирања)	Планир а се	300.000. 000,00	/	/

Мера 4.3. Изградња канализационе мреже отпадних вода у Србобрану са пречишћавањем						
Институција надлежна за спровођење: Општина Србобран						
Период спровођења: 2024-2026			Врста мере: инвестициона			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор верификације	Почетна вредност 2023. године	Циљана вредност 2024. године	Циљана вредност 2025. године	Циљана вредност 2026. године
Грађани који су прикључени на мрежу у Србобрану	Процент	Извештај	5,38	30	50	55
Извор финансирања мера	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 динара				
		2024. године	2025. године	2026. године		
Општина Србобран, Вишенин и власти (АПВ, Министарство и други извори финансирања)	Планира се	200.000.00 0,00	200.000.000, 00	200.000.000 ,00		

Назив активности	Орган који спроводи активно	Рок за завршетак спровођења активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 динара		
					2024. године	2025. године	2026. године
4.3.1.Изградња канализационе мреже	Општина Србобран	2030	Општина Србобран, Вишенин и власти (АПВ, Министарство и други извори финансирања)	Планира се	200.000.00 0,00	200.000.00 0,00	200.000.00 0,00

Мера 4.4. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода						
Институција надлежна за спровођење: Општина Србобран						
Период спровођења: 2024-2026			Врста мере: инвестициона			
Показатељ(и) на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор верификац ије	Почетна вредност 2023. године	Циљана вредност 2024. године	Циљана вредност 2025. године	Циљана вредност 2026. године
Отпадне воде које се пречишћавају	Број	Извештај	0	0	20	40
Извор финансирања мера	Веза са програмским	Укупна процењена финансијска средства у 000 динара				

	буџетом	2024. године	2025. године	2026. године
Општина Србобран	Планира се	/	173.000.000,00	173.000.000,00

Назив активности	Орган који спроводи активност	Рок за завршетак спровођења активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 динара		
					2024. године	2025. године	2026. године
4.4.1. Пречишћавање отпадних вода	Општина Србобран	2030.	Општина Србобран	Планира се	/	173.000.000,00	173.000.000,00

8. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ПЛАН ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

8.1 МАТЕРИЈАЛНИ РЕСУРСИ КОЈИМА РАСПОЛАЖЕ ОПШТИНА СРБОБРАН

Расположивост ресурса битан је предуслов како би општина извршавала све своје законске обавезе и задовољила све потребе грађана. Један од најзначајних ресурса јесу свакако финансијски ресурси са којима ЈЛС располаже.

Процес изградње финансијских капацитета заснива се на развоју способности локалних самоуправа да генеришу и управљају ресурсима. Притом, концепт ресурса се сматра централним аспектом финансијских капацитета, који утиче на способност јединица локалне самоуправе да обавља поверене послове и надлежности. Развој финансијских капацитета локалних самоуправа у Србији у последњих 20 година био је под утицајем великог броја правних и институционалних надлежности и послова и захтевао јачање финансијских капацитета ЈЛС у погледу ресурса и способности, увођење нових инструмената и механизма финансирања као и стално образовање и обуке за локалне функционере и администрацију. Додатни напредак у изградњи финансијских капацитета у смислу способности јединица локалне самоуправе да ефикасно управља финансијским ресурсима било је увођење програмског модела буџета у локалним самоуправама од 2015. године. У том смислу прогнх промена. Процес децентрализација који је започет 2001. године утицао је на ниво амски буџет омогућава боље управљање учинком јавне управе, већу одговорност корисника буџета, успостављање снажнијих веза између годишњег буџета, утврђивања приоритетних расхода и издатака и спровођења јавних политика, као и већу транспарентност потрошње.

Финансијска аутономија јединица локалне самоуправе омогућена је доношењем новог Закона о финансирању локалне самоуправе (2006). За финансирање јединица локалне самоуправе уведен је мешовити модел који чине три врсте прихода: изворни јавни приходи, уступљени јавни приходи и трансферна средства из буџета Републике. Притом, висину изворних прихода утврђују локалне самоуправе у складу са Законом о финансирању локалне самоуправе (2006), а висину трансферних средстава и уступљених прихода утврђује Република.

Што се тиче оцене финансијских капацитета општине Србобран, исти можемо сагледавати кроз три индикатора:

1. Финансијска сигурност (стабилност и разноврсност у изворима финансирања),
2. Финансијска одрживост (дефицит и задуженост) и
3. Удео издатака за запослене у укупним планираним расходима и издацима

1. Финансијска сигурност

Удео донација у планираним приходима је различит из године у годину у зависности од донаторских средстава, али наша општина је активна по питању свих позива и конкурса. Редовно се јавни позиви, медији (ТВ, радио, друштвене мреже), програми донатора, USAID, Еуро прате сви званични сајтови министарстава и других државних институција, различите публикације, EU progres, НВО, Национална служба за запошљавање, НАЛЕД, сајт ЕУ делегација, СГКО и сл.

2. Финансијска одрживост

Општина Србобран се приликом планирања и извршења буџета придржава свих фискалних правила прописаних Законом о буџетском систему. Буџет за 2022.годину се састоји од прихода и примања, расхода и издатака, буџетског суфицита. Општина Србобран нема задуживања по основу кредита ради финансирања или рефинансирања капиталних инвестиционих расхода. Општина Србобран није имала исказан дефицит за претходну годину. То све доводи до закључка да општина Србобран ефикасно управља буџетским средствима.

3. Удео издатака за запослене у укупним планираним расходима и издацима

У Одлуци о буџету општине Србобран за 2022.годину средства за плате запослених планирана су у складу са Упутствима за припрему буџета локалне самоуправе за 2022.годину, узимајући у обзир члан 27е Закона о буџетском систему.

8.2 ЉУДСКИ РЕСУРСИ У ОПШТИНСКОЈ УПРАВИ ОПШТИНЕ СРБОБРАН

Процена капацитета људских ресурса и развоја и унапређења истих у наредном периоду дата је на основумишљења руководиоца свих организационих јединица и става руководиоца јединице за људске ресурсе о стању и потребама развоја функције људских ресурса у општинској Управи у наредном периоду.

До тренутног броја запослених у општинској Управи дошло се применом прописа о ограничењу запошљавања у јавном сектору (почев од 2013. до данас) као и одливом кадрова. Број запослених на радним местима у Општинској управи је укупно 67 према подацима од 01. децембра 2022. године.

Табела 10.Постојећи број запослених у Општинској Управи Србобран на дан 01.12.2023.

Радна места	Број извршилаца
Функционер- постављено лице (помоћник председника општине)	2
Службеник на положају	1
Радна места службеника и намештеника	Број извршилаца
Радни однос на неодређено време	
Самостални саветник	11
Саветник	6
Млађи Саветник	2
Сарадник	6
Млађи сарадник	1
Виши референт	9
Референт	2
Млађи референт	0
Четврта врста радних места	3
Пета врста радних места	3
укупно:	43
Радна места службеника и намештеника	Број извршилаца
Радни однос на одређено време у	
Кабинету председника општине	
Саветник	1
Млађи саветник	0
Млађи сарадник	1
Млађи референт	5
Намештеник - Четврта врста радних места	2
укупно:	9
Радна места службеника и намештеника	
Радни однос на одређено време (повећан	
обим послова)	
Самостални саветник	1
Саветник	2
Млађи Саветник	3

Сарадник	1
Виши референт	1
Референт	1
Млађи референт	2
укупно:	11
Приправници	
Висока стручна спрема	/
Виша стручна спрема	/
Средња стручна спрема	/

Табела 11. Постојећи број запослених у Правобранилаштву на дан 01.12.2023.

Радна места	Број извршилаца
Функционер-постављено лице	1
Радна места намештеника	Број извршилаца
Радни однос на неодређено време	
Четврта врста радних места	0
укупно:	0
Радна места намештеника	Број извршилаца
Радни однос на одређено време	
Пета врста радних места	1
укупно:	1

Табела 12. Образовна структура запослених на дан 01.12.2023.

Стручна спрема	Систематизовани извршиоци (осим за Правобранилаштво општине)	Запослени извршиоци (осим за Правобранилаштво општине)
Основна стручна спрема	3	3
Средња стручна спрема	28	28
Виша стручна спрема	8	9
Висока стручна спрема	28	26
Запослени са докторатом	/	/

Из наведеног се може закључити да квалификациона структура запослених није неповољна, нарочито запослених службеника, али је неопходно да се и даље континуирано побољшава пријем младих образованих лица са завршеним високим образовањем.

Веома важна чињеница је и то да је потребно континуирано запошљавање и попуњавање упражњених радних места како пријем нових приправника, лица на стручној пракси тако и пријем запослених који су на одређено време у радни однос на неодређено време.

Други битан сегмент у функцији управљања је људским ресурсима је континуирано унапређење и побољшање процеса стручног усавршавања. На име потребно је да се функција управљања људским ресурсима појачана свим нивоима. Тако руководиоци Одељења и ужих организационих јединица треба да заједно са

запосленима у Одељењу за људске ресурсе раде на подизању свести запослених о значају стручног усавршавања. Потребно је континуирано заполење Општинских, Секторских и Посебног програма стручног усавршавања. Један од битних фактора који директно може утицати на процес стручног усавршавања је и повећање издвајања у буџету за ове намене. Такође је потребно стално радити испитивање задовољства запослених у свим областима функције управљање људским ресурсима како би се дошло до сазнања шта је све потребно запосленима како би дали свој максимум у обављању послова радног места.

Са ступањем на снагу Закона о запосленима у АП и ЈЛС 2017. године, отпочело се са поступком вредновања успешности рада запослених, и то спровођењем поступка оцењивања. Од тада па до спровођења поступка оцењивања у 2022. години, који је управо у току, доста се урадило на упознавању запослених и оцењивача са самим поступком и сврхом оцењивања, али је потребно и даље континуирано радити на повећању задовољства запослених кроз спровођење овог поступка. У том циљу могуће је увести могућност награђивања запослених који су са највишом оценом остварили радне циљеве у претходној години (награђивање путем слободних дана, доделе признања „Најбољи радник” кроз институт годишње награде, повећања нпр. Износа јубиларне награде и др). Све ове мере могу довести до већег задовољства запослених што може директно утицати на повећање ефикасности и делотворности рада запослених.

Увођење нове рачунарске опреме као и јачање уопште целог ИТ система доводи до бољег, ефикаснијег и ефективнијег рада свих запослених у Општинској управи, па је потребно и континуирано вршити замену застареле опреме.

Планирање људских ресурса је стални процес развоја и стратегија које ће омогућити усклађивање броја запослених и профила запослених са потребама како управе, тако и привреде. Тај процес помаже да се ангажују људски ресурси који ће достићи постигнуте радне циљеве путем извршења њихових прецизно дефинисаних задатака, користећи потребна знања и вештине. У вези са наведеним, да би се постигли циљеви неопходно је јачати у првом реду саму јединицу за људске ресурсе пријемом нових запослених различитог профила образовања, и то нпр. дипл. психолог, дипл. правник, како би се сваком функцијом из области људских ресурса бавио по један извршилац (кадровска евиденција, радни односи, стручно усавршавање, оцењивање).

Такође, неопходно је поред израде Кадровског плана за сваку годину, после извршене анализе потреба израдити и вишегодишње планове запошљавања.

8.3 СПРОВОЂЕЊЕ АДМИНИСТРАТИВНИХ ПОСТУПАКА У ОПШТИНСКОЈ УПРАВИ ОПШТИНЕ СРБОБРАН

Административним поступцима је детаљно разрађена процедура за поступање, како странака тако и надлежног органа, постигнута је стандардизација и уједначавање поступања надлежних органа, њихова боља комуникација и спровођење начела економичности у раду јавне управе. Сваки од административних поступака садржи законски рок за решавање по захтеву, као и препоручени рок, који је наравно краћи од законског рока. Запослени у Општинској управи, у свом поступању, придржавају се препоручених рокова.

Приликом процедуре за унапређење ефикасности и увођење стандарда при спровођењу административних поступака у Општинској управи такође су усвојени препоручени рокови, поред законских, којих се придржавају запослени у свом

поступању. У складу са тим, листа административних поступака, садржи препоручене рокове за поступање службених лица.

Сматрамо да су законски рокови доста скраћени, усвајањем и применом препоручених рокова, тим пре што је рок за поступање у многим поступцима „одмах”.

Административни трошкови – републичке административне таксе, предвиђени су Законом о републичким административним таксама и независе од Општине Србобран.

Општинске административне таксе, предвиђене су Одлуком о општинским административним таксама и могу бити предмет разматрања. Остали трошкови, кад је у питању документација за различите потребе, смањени су самом чињеницом да се врши службена размена података са различитим институцијама, те странке не морају да плаћају таксе за прибављање различитих докумената већ их орган прибавља службено.

Почетком 2022. године, имплементирано је ново софтверско решење за писарницу, које између осталог садржи и могућност скенирања предмета, тачније захтева и прилога чиме се формира електронски документ. Исти се даље користи у службеној употреби, те се и на тај начин остварује уштеда у времену и у новцу.

8.4 ЕФИКАСНОСТ ПОСТОЈЕЋЕ ОРГАНИЗАЦИОНЕ СТРУКТУРЕ ИНСТИТУЦИЈЕ И ЕФИКАСНОСТ КОЈОМ ИНСТИТУЦИЈА СПРОВОДИ СВОЈЕ НАДЛЕЖНОСТИ

Органи Општине су Скупштина општине, председник Општине, Општинско веће и Општинска управа. У складу са законом којим се уређује правобранилаштво, орган Општине је и Општинско правобранилаштво.

Послове Општине врше органи Општине у оквиру своје надлежности утврђене законом и статутом. Скупштина општине доноси акте општег карактера. Ако законом или другим прописом није утврђено који орган је надлежан за обављање послова из надлежности Општине, све послове који се односе на уређивање односа из надлежности Општине врши Скупштина општине, а послове који су по својој природи извршни, врши председник Општине.

Управне послове у оквиру права и дужности Општине и одређене стручне и административно-техничке послова за потребе Скупштине општине, председника Општине и Општинског већа, врши Општинска управа. Општинска управа образује се као јединствени орган. Општинској управи образују се унутрашње организационе јединице за вршење сродних управних, стручних и других послова. Општинском управом руководи начелник. У Општинској управи Србобран, образују се следећа Одељења:

1. Одељење за привреду, буџет и финансије;
2. Одељење за урбанизам, стамбено комуналне послове и заштиту животне средине;
3. Одељење за јавне службе, управу, заједничке послове и људске ресурсе;
4. Одељење за локалну пореску администрацију.

У Општинској управи се, као посебна организациона јединица, образује Кабинет председника Општине. Кабинет председника Општине се образује завршење

саветодавних и протоколарних послова, послова за односе са јавношћу и административно- техничке послове који су значајни за рад председника Општине.

У оквиру постојећих Одељења Општинске управе општине Србобран редовно и ефикасно се обављају сви изворни и поверени послови уз појачано ангажовање појединих службеника због повећаног обима посла.

8.5 ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА И РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

За праћење спровођења Програма заштите животне средине и реализације мера и активности из Акционог плана Општинско веће Општине Србобран би требало да образује координациони тим и именује чланове координационог тима. Координациони тим ће најмање једном годишње Општинском већу подносити извештај о реализованим активностима из Акционог плана. Најкасније три месеца пре истека рока за реализацију Акционог плана, координациони тим ће Општинском већу и Скупштини Општине Србобран поднети извештај о спровођењу Програма и реализацији Акционог плана, предложити нови акциони план за период од три године и, по потреби, предложити измене и допуне Програма заштите животне средине. Уколико се у поступку праћења спровођења Програма и реализације Акционог плана уочи потреба за изменом и допуном Програма и/или Акционог плана, координациони тим ће, пре истека периода од три године, предложити њихову измену. Стручне, административне и техничке послове за потребе координационог тима, обављаће Одељење за урбанизам, стамбено комуналне послове и заштиту животне средине Општине Србобран.

8.6 ФИНАНСИРАЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА И РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

У оквиру Акционог плана, где је то било могуће, дефинисана су потребна финансијска средства и извори финансирања за реализацију мера и активности. Средства Буџетског фонда за заштиту животне средине нису ни изблиза довољна за решавање свих идентификованих проблема у области заштите животне средине на територији општине Србобран. Сходно томе, за остварење утврђених приоритетних циљева, неопходно је обезбедити додатна средства, како из буџета општине Србобран, буџета Републике Србије и Аутономне Покрајине Војводине, тако и из међународних фондова, а пре свега из фондова Европске уније.

ЛИТЕРАТУРА

1. Анализа животне средине за израду плана развоја општине Србобран за период 2022-2030. година,
<https://www.srbobran.rs/docs/2021/20211209/7.Analiza%20stanja-%20zastita%20zivotne%20sredine.pdf>
2. Аналитички сервис ЈЛС, Републички секретаријат за јавне политике, Влада Републике Србије
3. Годишњи извештај о контроли квалитета ваздуха на подручју општине Србобран у периоду од 17.03.2023. до 29.02.2023.године, Општинска управа Србобран, март 2024, Србобран
4. Годишњи Извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији 2021. године, Агенција за заштиту животне средине Републике Србије, Министарство заштите животне средине, Република Србија, Београд, 2022. година,
http://www.sepa.gov.rs/download/Vazduh_2021.pdf
5. Еко-билтен, 2022, Републички завод за статистику РС
<https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G20235701.pdf>, Београд 2023
6. Оквирна директива о водама Европске уније (WaterFrameworkDirective – WFD 2000/60/EC)
7. Закон о водама (“Службени гласник Републике Србије”, бр. 30/10 и 93/12)
8. Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 – др. закон)
9. Закон о заштити животне средине (“Службени гласник Републике Србије”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др. закон, 72/09 - др. закон и 43/11 - одлука УС)
10. Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018 и 95/2018 - др. закон)
11. Закон о заштити земљишта (Службени гласник Републике србије број 112/2015)
12. Закон о заштити природе (“Службени гласник Републике Србије”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 - испр.)
13. Закон о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", бр. 30/2018)
14. Званична презентација општине Србобран: <https://www.srbobran.rs/>
15. Извештај о извршеном мерењу нивоа нејонизујућих зрачења у нискофреквентном подручју на територији АП Војводина за 2017. Годину, Институт Ватрогас, Нови Сад, 2017. година
16. Локални план управљања отпадом општине Србобран за период 2022 - 2031. године, Немачка сарадња у Србији, Гиз, 2022.година
17. Мере превенције загађења ваздуха , Општина Србобран, 2022. година
18. Министарство рударства и енергетике, Министарство пољопривреде и заштите животне средине (2017): Извештај „Могућности за узгајање брзорастућих енергетских засада са аспекта расположивости пољопривредног земљишта у Републици Србији“, УНДП Србија, Београд, 2017.
19. Национални програм заштите животне средине за период од 2009–2019. године („Сл. гласник РС“, број 12/10)

20. Пантић О. Анализа законодавног оквира Заштита ваздуха, Београдски фонд за политичку изузетност (БФПИ), Београд, 2020. година, <https://bos.rs/ekz/uploaded/Analiza-zakonodavnog-okvira-kvaliteta-vazduha-u-Srbiji.pdf>
21. План развоја општине Србобран за период 2022-2030. године, Општина Србобран, 2021. година
22. Правилник о организацији и систематизацији радних места у општинској управи Србобран и правобранилаштву општине, <https://www.srbobran.rs/>
23. Правилник о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода (“Службени гласник Републике Србије”, број 74/11),
24. Програм заштите животне средине града Сомбора за период 2023 – 2026. године, Град Сомбор, 2023. година
25. Програм контроле квалитета ваздуха на територији Града Новог Сада у 2021. и 2022. години
26. Републички завод за статистику, <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/stanovnistvo/>
27. Републички завод за статистику Општине и региони у Републици Србији, 2023., Београд, 2023 ISSN 2217-7981, <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/Pdf/G202313050.pdf>
28. Средњорочни план општине Србобран, општина Србобран, 2023. година
29. Статут општине Србобран, <https://www.srbobran.rs/>
30. Стратегија локалног одрживог развоја општине Србобран за период од 2014. до 2020. године са акционим плановима за приоритетне области локалног одрживог развоја, Општина Србобран, 2014.
31. Субић, Р: Србобранци: од 1338. до 1945, Нови Сад: Прометеј, 2006.
32. Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање (“Службени гласник Републике Србије”, број 50/12)
33. Уредба о одређивању зоне и агломерације („Службени гласник Републике Србије“, број 98/2012)
34. Уредбом о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС“, број 88/20)
35. Устав Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 98/2006 и 115/2021)